

पार्टी.....

सहकारीले साधारण सभा गर्दा पार्टी प्यालेसको राम्रो धन्दा चलेको थियो । यद्यपि, अहिले साधारण सभा गर्न सहकारी नै छैनन् । सहकारीहरु धमाधम भागिरहेका छन्, डुबिरहेका छन् । जसको मर्का पार्टी प्यालेसलाई पनि पर्यो । सहकारीबाट भइरहेको आम्दानी पार्टी प्यालेसहरुले गुमाउनुपर्यो ।

म्युजिक भिडियो सुटिङ्ग गर्नेहरुको पनि लोकप्रिय स्थल थियो, पार्टी प्यालेस । पार्टी प्यालेसमा ठाउँ ठूलो हुने भएकाले त्यही नाँचगान गरेर सुटिङ्ग गरिन्थ्यो । दोहोरी साँझहरुले पनि पार्टी प्यालेसमै कार्यक्रम गर्दथे । अहिले म्युजिक भिडियो बनाउने कम पहिलेभन्दा घटेको छ । जसको मर्कामा पार्टी प्यालेस परेको छ । विभिन्न संघसंस्था, राजनीतिक दलका कार्यक्रम पनि पार्टी प्यालेसमै आयोजना गरिन्थ्यो ।

पछिल्लो समय राजनीतिक दलहरुले निकै न्यून मात्र कार्यक्रम गरिराखेका छन् । त्योपनि पार्टी प्यालेसमा हुँदैन । बाहिर साधारण रुपमा कार्यक्रम गरिन्छ । उद्योग व्यवसायी, यातायात व्यवसायी, निर्माण व्यवसायीलाई पनि आर्थिक मन्दीले छोएको देखिन्छ । उनीहरुले पनि आर्थिक मन्दीका कारण कार्यक्रम गर्न छाडे । केही समययता पार्टी प्यालेस खुल्ने कम हवातै बढेको छ ।

भव्य नाफा हुने भएकाले अधिकांशले पार्टी प्यालेसमा लगानी गरेका छन् । काठमाडौँ उपत्यका होस् या बाहिरी जिल्ला, पार्टी प्यालेस सबैतिर खुलेका छन् । दुई-तीन घरको बीचमा पार्टी प्यालेस भेटिन्छ । पार्टी प्यालेस पछिल्लो समय किराना पसलभै भएको छ । ६ आनादेखि तीन रोपनीसम्म जग्गामा पार्टी

प्यालेस सञ्चालन भएका छन् । घना बस्ती र बाटाको छेउमा पार्टी प्यालेस छन् । पार्टी प्यालेसले खानाअनुसार प्लेटको १३ सयदेखि ३५ सय रुपैयाँसम्म लिँदै आएका थिए । तीन वर्षअघि पार्टी प्यालेसलाई भोज गरेर भ्याइनभ्याइ हुन्थ्यो । एक दिनमै दुई तीन वटासम्म कार्यक्रम हुन्थे । जसका कारण पार्टी प्यालेस खोल्नेको लर्को लाग्यो । बैंकहरुले त्यही नाफा देखेर आँखा चिम्लेर पार्टी प्यालेसमा लगानी गर्यो । पार्टी प्यालेसमा क्यासको व्यापार हुन्छ ।

एउटै पार्टी प्यालेसले दिनको १० लाखसम्म करोडसम्म आम्दानी गर्दै आएका थिए । जसका कारण बैंकहरुको आँखा त्यतातिर गयो । अहिले पार्टी प्यालेस सञ्चालकहरुलाई बैंकको कर्जा कसरी तिर्ने ? भन्ने चिन्ताले पिरोलेको छ । उनीहरु पार्टी प्यालेस छोडेर भाग्नपर्ने स्थितिमा पुगेका छन् । पार्टी प्यालेस सञ्चालकले ऋण तिर्न नसकेपछि, बैंकहरुसँग पनि लिलामीवाहेकको विकल्प छैन ।

तलब दिन नसकेपछि पार्टी प्यालेस सञ्चालकहरुले कामदारहरुलाई धमाधम कामबाट निकालिरहेको छ । पार्टी प्यालेसले गर्दा धेरैले रोजगारी गुमाएका छन् । पार्टी प्यालेसमा भोज हुँदा भाडा माफ्नेदेखि लिएर कूकसम्मले जागिर पाएका थिए । मासिक १० हजारदेखि लिएर ३५ हजारसम्म तलब खाने थिए । हाल जागिर गएपछि उनीहरु पनि तनाव छन् । उनीहरु के गर्ने ? भनेर समस्यामा छन् ।

पार्टी प्यालेसमा विवाह, ब्रतबन्ध र भोज गर्न सहज भएपनि पैसाबाट निकै मँहगो थियो । सबैले खाएको शुल्कको रेट एउटै थियो । चाहे त्यो बच्चा होस् या

बुढा । बच्चाले प्लेट समात्यो भनेपनि त्यही पैसा, बुढाले समात्यो भनेपनि त्यही पैसा । बच्चा र बुढाले कतिचाँहि खान्छन् र ? पार्टी प्यालेसका खानाको गुणस्तरलाई लिएर पटकपटक प्रश्न उठिसकेको छ । सरसफाइहीन र गुणस्तरहीन खाना पार्टी प्यालेसले बेच्दै आएको छ ।

पार्टी प्यालेसको खानाले बिरामी भएका घटनाहरु पनि सार्वजनिक भएका छन् । यी सबै विषयलाई साइडमा राखेर सर्वसाधारणले भोज गर्दै आएका थिए । तर, आर्थिक मन्दीले च्यापेपछि भोज गर्ने कम रोकिएको छ । एक समय फिल्म हल, गलैँचा, गार्मेन्ट पार्टी प्यालेसभै खुलेको थियो । नचलेपछि विस्तारै बन्द भए । अहिले पार्टी प्यालेस पनि त्यही अवस्थामा छ ।

आम्दानी नभएपछि पार्टी प्यालेस बन्द गरेर हिँड्नपर्ने अवस्था बनेको छ । बिहे गर्नेहरुले पनि साटुकसुटुक मन्दिरमा गरिरहेका छन् । अधिकांश कार्यक्रम घरमै गरिँदै छ । मँहगी बढेको छ । रोजगारी छैन । त्यसैले पनि सर्वसाधारणले खर्च कटौती गर्न थालेका छन् । बैंकहरुले धितो राखेर कर्जा दिन्छ । ऋणीहरुले ऋण तिर्न सकेनन् भने धितो लिलाम गर्ने हो । कानून पनि त्यही हो, व्यवहारमा पनि त्यही छ ।

बैंकहरुले धितो त लिलाम गर्ला तर कसलाई लगेर भिडाउने । घरजग्गा त्यत्तिकै छन्, अब पार्टी प्यालेस पनि । आर्थिक मन्दीले त बैंकलाई पनि रुवाएको छ । बैंकहरुले लिलामीमा राख्दा पनि किन्ने कोही छैनन् । बैंक तथा वित्तिय संस्थाले छिटो नाफा कमाउन खोजे । जसका कारण आँखा चिम्लेर लगानी गरियो । बैंकहरुले कर्जा दिने भएपछि व्यक्तिले धमाधम

ऋण ल्याउँदै त्यही लगानी गरे ।

व्यापार व्यवसाय त डुबिहाले, बैंकलाई पनि सकस पर्यो । पहिले पहिले सम्पूर्ण कार्यक्रमहरु घरमै हुन्थ्यो । बिहे, ब्रतबन्ध, काजकिरिया पनि घरमै गरिन्थ्यो । पछिल्लो तीन दशकदेखि नेपालीको बानी बिग्रियो । हुनेखानेहरुले पार्टी प्यालेसबाट भोज लगाउँथे । अरुमा पनि त्यसकै प्रभाव पर्यो । देखासिकीले गर्दा सबैले बिहे, ब्रतबन्ध पार्टी प्यालेसबाट गर्न थाले । जायजैथो बेच्ने, ऋण लिने अनि भोज दिने ।

आर्थिक मन्दीले सबैलाई पुरानै स्थितिमा पुर्याएको छ । बिहे, ब्रतबन्ध, मृत्यु अनिवार्य संस्कार हो । यसलाई नै व्यापार गरेर कमाउने माध्यम बनाए, पार्टी प्यालेस सञ्चालकहरुले । पार्टी प्यालेस सञ्चालकका कारणले नेपालीहरुको संस्कार नै संकटमा परिसकेको छ । संस्कार गर्नलाई लाखौँ, करोडौँ रुपैयाँ खर्च गर्नुपर्ने भन्ने छैन । सामान्य रुपमा थोरै खर्च गरेर पनि संस्कार हुन्छ ।

अहिले त संस्कारमाथि देखासिकी हावी भएको छ । देखासिकीका कारणले आर्थिक अवस्था कमजोर भएकाहरुले संस्कार गर्नै नसक्ने अवस्था आयो । बाहुनहरु पनि निकै धर्माती थिए । अहिले त बाहुन पनि कमाउनतिर लागेका छन् । धर्म, कर्म सबैले बिसिए, सबै कमाउनतर्फ मात्र केन्द्रित छन् । विगतमा सबै जना घरमा भेला हुन्थे । मिलीजुली संस्कार गर्थे । रमाइलो हुन्थ्यो ।

पार्टी प्यालेसले गर्दा बेतिथि निम्तियो । नेपाली संस्कार पनि संकटमा पर्यो । ठगी र बेतिथि निम्त्याएको पार्टी प्यालेस आफै टिक्न सकेन् । बन्द हुने अवस्थामा पुग्यो ।

सिद्धार्थ साकोसको साधारण सभा सम्पन्न

भक्तपुर । मध्यपुर थिमिको शंखधरचोकमा आफ्नै कार्यालय स्थापना गरी आफ्ना सदस्यहरुबिच वित्तिय कारोवार गर्दै आएको सिद्धार्थ बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.को १४ औं साधारण सभा थिमि बैक्वेटमा भव्य तथा सभ्यरुपमा सम्पन्न भएको छ ।

नेपाल बचत तथा ऋण सहकारी महासंघका केन्द्रिय अध्यक्ष मीनराज कडेलबाट उद्घाटन भएको कार्यक्रमको सभापतित्व संस्थाका अध्यक्ष राजेश श्रेष्ठले गरेका थियो । कार्यक्रममा संस्थाको प्रगति विवरणलगायत आर्थिक प्रतिवेदन प्रस्तुत गरिएको थियो । संस्थाको आर्थिक प्रगति प्रतिवेदन हाल देशमा देखा परेको आर्थिक मन्दीको अवस्थामा पनि समयानुकूल सन्तोषजनक रहेको प्रतिवेदनमा उल्लेख छ ।

कार्यक्रममा मध्यपुर थिमि नगरपालिकाका सहकारी शाखा प्रमुख अभयन्द्र रंजित, र संस्थाका संस्थापक सदस्य तथा चाणक्य कलेज अफ म्यानेजमेन्टका अध्यक्ष चन्दनकृष्ण श्रेष्ठले संस्थाको प्रगतिको शुभकामना व्यक्त गर्दै सहकारीका बारेमा चर्चा गरेका थिए ।

कार्यक्रमको संचालन संस्थाका सचिव सोहन कायस्थले गरेको थियो । कार्यक्रममा संस्थाका अध्यक्ष श्रेष्ठले संस्थाले आगामी दिनमा संस्थाका सदस्यहरुको आर्थिक सफलताको कथा प्रस्तुत गरिने र संस्थाका सदस्यहरुको आर्थिक पक्ष समेटेर सदस्यलक्षित सूची तयार गरेर प्रस्तुत गरिने जानकारी दिएका छन् ।

ओस्ला साकोसको साधारण सभा सम्पन्न

भक्तपुर । मध्यपुर थिमिको मध्य भाग परम्परगत आवास क्षेत्र दथुटोलमा कार्यालय स्थापना गरी आफ्ना सदस्यहरुबिच वित्तिय कारोवार गर्दै आएको ओस्ला बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.को १३ औं साधारण सभा थिमि बैक्वेटमा भव्य तथा सभ्य रुपमा सम्पन्न भएको छ ।

मध्यपुर थिमि नगरपालिकाका सांस्कृतिक नृत्य बाजागुरुका रुपमा परिचित श्रीगोपाल प्रजापतिले पानसमा दिप प्रज्वलन गर्दै शुभारम्भ गरेको कार्यक्रमको सभापतित्व संस्थाका अध्यक्ष रोशन वज्राचार्यले गरेको थियो । कार्यक्रममा संस्थाको प्रगति विवरण लगायत आर्थिक प्रतिवेदन प्रस्तुत गरिएको थियो । संस्थाको आर्थिक तथा प्रगति प्रतिवेदनबाट हाद देशमा देखा परेको आर्थिक मन्दी कोरोना पछिको बिषम परिस्थितिमा पनि संस्थाले सन्तोषजनक रुपमा आर्थिक कारोवार गर्दै संस्थादाई अगाडि बढाएको प्रतिवेदनमा उल्लेख छ

सभामा विशेष अर्थित मध्यपुर थिमि नगरपालिकाका उपप्रमुख विजयकृष्ण श्रेष्ठले सहकारीहरुको सेवा सुविधा लगायतको क्षेत्रमा नगरपालिकाले स्थानीय सहकारी ऐन जारी गरिसकेको र सहकारी नियमावली बनाएर कार्यान्वयनतर्फ गएकोले हाल स्थानीय रुपमा संचालित सहकारीहरुमा समस्या नरहेको तर बाहिरबाट आई कार्यक्षेत्र बनाएका सहकारीमा समस्या देखिएको कारण तिनको नियमनको लागि नगरपालिकाले आवश्यक कार्य गरिरहेको जानकारी दिएका छन् । सहकारी शाखा प्रमुख अभयन्द्र रंजितलगायतले संस्थाको प्रगतिको शुभकामना व्यक्त गर्दै सहकारीका बारेमा चर्चा गरेका थिए ।

संचालक समितिका सदस्य नन्दु श्रेष्ठले संचालन गरेको कार्यक्रममा संस्थाका महिला सदस्यहरुलाई मोहनी नख:को उपलक्ष्यमा चेलीलाई माइती बोलाएर नख:त्या खुवाउने नेवारी परम्परालाई ओस्ला साकोसले लामो समयदेखि निरन्तरता दिदै आएकोमा यस वर्ष पनि विवाह भएर गएका संस्थाका महिला सदस्यलाई माइतीको भूमिका निभाउँदै आमन्त्रण गरेको जानकारी दिदै यो परम्परा सहकारीले प्रत्येक वर्ष निभाउँदै जाने संस्थाको नीति रहेका बताइको छ ।

नवआदर्श साकोसको साधारण सभा सम्पन्न

भक्तपुर । मध्यपुर थिमिको शंखधरचोकमा कार्यालय स्थापना गरी आफ्ना सदस्यहरु बिच वित्तिय कारोवार गर्दै आएको नवआदर्श बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.को १६ औं साधारण सभा यचु पार्टी भेन्चुमा भव्य तथा सभ्य रुपमा सम्पन्न भएको छ ।

मध्यपुर थिमि नगरपालिकाका नगर उपप्रमुख विजयकृष्ण श्रेष्ठले पानसमा दिप प्रज्वलन गर्दै कार्यक्रमको शुभारम्भ गरेको कार्यक्रमको सभापतित्व संस्थाका अध्यक्ष राकेश श्रेष्ठले गरेको थियो । कार्यक्रममा संस्थाको प्रगति विवरणलगायत आर्थिक प्रतिवेदन प्रस्तुत गरिएको थियो । संस्थाको आर्थिक तथा प्रगति प्रतिवेदन हालको समयानुकूल सन्तोषजनक रहेको प्रतिवेदनमा उल्लेख छ

कार्यक्रममा प्रमुख अर्थित मध्यपुर थिमि नगरपालिकाका उपप्रमुख श्रेष्ठले सहकारीहरुको सेवा सुविधालगायतको क्षेत्रमा नगरपालिकाले स्थानीय सहकारी ऐन जारी गरिसकेको र सहकारी नियमावली बनाएर कार्यान्वयन तर्फ गएकोले हाल स्थानीय रुपमा संचालित सहकारीमा समस्या नरहेको तर बाहिरबाट आई कार्यक्षेत्र बनाएका सहकारीमा समस्या देखिएको कारण तिनको नियमनको लागि नगरपालिकाले कार्य गरिरहेको जानकारी दिएका सहकारी शाखा प्रमुख अभयन्द्र रंजितलगायतले संस्थाको प्रगतिको शुभकामना व्यक्त गर्दै सहकारीका बारेमा चर्चा गरेका थिए ।

कार्यक्रमको संचालन संस्थाका सचिव हरेराम कायस्थले गरेको थिए । कार्यक्रमका संस्थापन जेष्ठ नागरिकलाई सम्मान गर्नुका साथै संस्थाका सदस्यहरुका छोराछोरी मध्य एसईईमा उच्च अंक ल्याउने छात्रछात्रालाई पनि सम्मान गरिएको थिया ।

त्यस्तै साधारण सभाको बन्दसत्रले आगामी कार्यकालको लागि पुन राकेश श्रेष्ठकै अध्यक्षतामा उपाध्यक्षमा हरेराम कायस्थ, सचिवमा भाई रमेश प्रजापति, कोषाध्यक्षमा जगत बहादुर श्रेष्ठ र सदस्यहरुमा क्रमश: दिपेन्द्र बज्राचार्य, चन्दिका श्रेष्ठ, भक्त श्रेष्ठ, कृष्णभक्त श्रेष्ठ र दिललक्ष्मी श्रेष्ठ रहेका छन् भने लेखा सुपरिवेक्षण समितिमा सुरेन्द्र श्रेष्ठको संयोजकत्वमा सदस्यहरु रोशन प्रधानांग र अमिरभक्त प्रधानांग भएको बर्तमान अध्यक्ष राकेश श्रेष्ठले जानकारी दिएको छ ।

भक्तपुर । स्व. वैकुण्ठहरि श्रेष्ठ स्मृति प्रतिष्ठानले प्रगतिशील साहित्यकार, समालोचक एवम् वरिष्ठ लेखक खगेन्द्र संग्रौलालाई सम्मान गरेको छ । प्रतिष्ठानले स्व. वैकुण्ठहरि श्रेष्ठको ९० औं जन्मजयन्तीको

अवसरमा आइतवार नगद ५१ हजारसहित संग्रौलालाई वैकुण्ठहरि श्रेष्ठ स्मृति सम्मा(नबाट सम्मान गरेको हो ।

सो अवसरमा साहि(त्यकार एवं प्रगतिशील कवि योगेन्द्र प्रधानले लामो

समयसम्म नेपाली जनतामा प्रगतिवादी चेतना आगूत गर्ने, समाजको कुरितिलाई बदल्न र मौलिक हक अधिकारका लागि आवाज बुलन्द गर्ने प्रेरणा दिने स्व. वैकुण्ठहरि श्रेष्ठ जनताका नेतासमेत भएको चर्चा

गर्नुभयो ।

प्रतिष्ठानका अध्यक्ष श्यामकृष्ण श्रेष्ठको सभापतित्वमा सम्पन्न कार्यक्रममा कवि मातृका पोखरेल, मध्यपुर थिमि नगरपालिकाका पूर्व नगरप्रमुख मदनसुन्दर श्रेष्ठ र प्रतिष्ठानका सचिव कृष्णमोहन जोशीलगा(यतले स्व. वैकुण्ठहरि श्रेष्ठले मध्यपुर थिमिमा शिक्षाको विकासका लागि पुर्याएको योगदानको बारेमा चर्चा गरेको थियो ।

यसअघि मध्यपुर थिमि निगूपुखुमा रहेको स्व. वैकुण्ठहरि श्रेष्ठको प्रतिमामा माल्यार्पण गरिएको थियो ।

४८ वर्षसम्म लगातार बराह बनेका केशव कृष्ण श्रेष्ठ

केशव कृष्ण श्रेष्ठ, जसको अर्को नाम नै बराह बनेको छ । किनकि उनी लगातार ४८ वर्षसम्म बराह बने । ललितपुरको प्रशिद्ध ऐतिहासिक कार्तिक नाचमा केशव कृष्ण लगातार ४८ वर्षसम्म बराह बनेर नाचे ।

हरेक वर्ष कार्तिक शुक्ल द्वादशीका दिन ललितपुर मंगलबजारको कार्तिक डबलीमा बराह नाच प्रदर्शन गर्ने गरिन्छ । र आजको दिन पनि बराह नाच प्रदर्शनको दिन आइपुग्दा केशव कृष्णको नाम आइरहने गर्दछ ।

राजा सिद्धिनरसिंह मल्लले सुरु गरेको पाँच दिने नाच उनको नाति योगनरेन्द्र मल्लसम्म आइपुग्दा एक महिनाको हुन गयो । यसरी कार्तिक महिनाभरी चल्ने नाच भएकोले यसलाई काति प्याखं वा वा कार्तिक नाचको नाम दिइयो ।

यस कात्ति प्याखंको प्रमुख आकर्षण भनेकै कार्तिक शुक्ल त्रयोदशी देखाइने नृसिंह अवतारको नाच हो भने

बराह नाचको लोकप्रियता पनि उतिकै छ ।

कार्तिक शुक्ल द्वादशी र त्यसको भोलिपल्ट त्रयोदशीमा क्रमशः हुने बराह अवतार र नृसिंह अवतारको नाच हेर्न मंगलबजारमा मानिसहरूको ठुलै घुइँचो लाग्ने गर्दछ ।

कार्तिक महिनाको चिसो रातमा बदाम खट्टि कार्तिक नाच हेर्नुको मज्जा नै बेग्लै छ । बराह नाचमा बन्धु तःभ्याः तु चुकका श्रेष्ठहरू बराह बन्ने गर्छ ।

आज भन्दा १८ वर्ष अघिसम्म भने एकै जना व्यक्ति मात्र बराह बन्दै आएका थिए, केशवकृष्ण श्रेष्ठ ।

करीब करीब पाँच दशकसम्म बराह बनेका उनको जन्म वि.सं १९९६ साल भाद्र १ गते ललितपुरमा भएको थियो । उनले कार्तिक नाचमा वि.सं २०१४ साल देखि २०६२ साल सम्म लगातार बराहको भुमिका निर्वाह गरे ।

यो ४८ वर्षसम्म केशव कृष्ण बाहेक अरु कसैले पनि यो भुमिका निर्वाह गरेन ।

“म ५ वर्षको हुँदा अर्थात वि.सं २००१ सालमा कार्तिक नाचको लागि नासःद्यः कहाँ किसलि चढाएको थिएँ । त्यसपछि वि.सं २०१४ साल देखि म बराहको रुपमा नाचे”, केशवले भने ।

उनी भन्दा अगाडि उनका हजुरबुवा कृष्णवीर श्रेष्ठ, बुवा हेमबहादुर श्रेष्ठ र दाजु (काकाको छोरा) पूर्णमान श्रेष्ठले साथै सिद्धिमान श्रेष्ठले बराहको भुमिका निभाउँदै आएका थिए ।

“जब म नाचें, म पछि अरु कसैलाई यो नाच सिकाएको पनि थिएन र सिकाउनेहरू पनि कोहि थिएन” उनले आफ्नो बुवा हेमबहादुरसँग यो नाच सिकेका थिए । आफ्नो बुवासँग नाच मात्र नभइ उनले खिं, दम्बःखिं, धाः, ज्वःनगरा, मृदंग जस्ता बाजा पनि सिके ।

बराहको भुमिका निर्वाह गर्दागर्दै वि.सं २०६२ सालसम्म आइपुग्दा बुढेसकालले छुट्टै गयो र गाःहो पनि त्यत्तिकै हुँदै गयो ।

त्यसपछि छोरा नातिहरूले

तपाईंलाई अब गाःहो हुन्छ, अब यो काम हामी गर्छौं भनेछन् । छोरा नातीहरूको यस्तो भन्न आएको त्यो क्षण सम्झँदै आजको दिनमा पनि खुसी हुने गर्छन् केशव कृष्ण ।

त्यसपछि उनका नाति रविकृष्ण श्रेष्ठ, भाई नारायण कृष्ण श्रेष्ठ र छोरा सुनिल कृष्ण श्रेष्ठले यसलाई निरन्तरता दिए ।

अहिले भने केशवका नातिद्वय सौरभ कृष्ण श्रेष्ठ र विवेक कृष्ण श्रेष्ठले बराहको रुपमा नाच्दै आइरहेका छन् । बराहको साथै उनले कृष्णको भुमिका पनि निर्वाह गरिरहेका छन् ।

वि.सं २०५८ साल देखि कार्तिक नाचमा मूलगुरुको रुपमा भुमिका निभाएका उनी हाल ८५ हाल वर्षको भइसकेका छन् ।

उनले अहिले खिं, मृदंग जस्ता बाजाको प्रशिक्षण पनि दिइरहेका छन् । साथै कार्तिक नाच र दाफा गायनको पनि प्रशिक्षण दिइरहेका छन् ।

संसारको सबैभन्दा महँगो पदार्थ कुन हो, एक ग्रामको मूल्य कति ?

एजेन्सी । यो संसारमा धेरै महँगो चीजहरू छन् । हामीलाई लाग्छ सुन र हीरा नै महँगो होला । अहिले तोला सुनको मूल्य एकलाख माथि छ भने विश्वको सबैभन्दा बहुमूल्य हीरा कोहिनूरको पनि २० अर्ब डलर अर्थात २० खर्ब रूपैयाँको हाराहारीमा रहेको छ । यो भन्दा महँगो रत्न सायदै होला । तर के तपाईंलाई थाहा छ संसारको सबैभन्दा महँगो सामग्री कति महँगो छ ? सायद तपाईंलाई यसको बारेमा थाहा नहोला । यो पदार्थको १ ग्रामको मूल्य सुन्दा आश्चर्य हुनेछ । कि यति महँगो पदार्थ पनि यस धरतीमा छ र ?

आज हामी संसारको सबैभन्दा महँगो चीजको बारेमा कुरा गर्दैछौं । कोहरामा कसैको प्रश्न थियो - संसारको सबैभन्दा महँगो सामग्री कुन हो र यसको उपयोगिता के हो ? हामी यो प्रश्नको जवाफ दिन जाँदैछौं, तर त्यो भन्दा पहिले मानिसहरूले के जवाफ दिए जानौं ।

कोहरामा मानिसहरूले दिएको जवाफ

आशुतोष त्रिपाठी नामका प्रयोगकर्ताले भने- “संसारको सबैभन्दा महँगो पदार्थ एन्टिमेटर हो । १ ग्राम पदार्थको मूल्य करिब १७ ट्रिलियन डलर छ । सबैभन्दा पहिले, एन्टिमेटर अर्भै धेरै बनाइएको छैन किनभने यसलाई सुरक्षित गर्ने कुनै विधि छैन । यसले राखेको पदार्थसँग प्रतिक्रिया गर्छ र ऊर्जामा परिणत हुन्छ । अमित कुमार बर्माले भने- “विश्वको सबैभन्दा महँगो वस्तु एन्टिमेटर हो । एक ग्राम एन्टिमेटरको मूल्य ६.२५ लाख करोड डलर हो, अर्थात् नेपाली रूपैयाँमा यसको मूल्य ६३० लाख करोड रूपैयाँ हो । वैज्ञानिकहरू भन्छन् कि एन्टिमेटर वास्तवमा पदार्थसँग मिल्दोजुल्दो छ, तर यसको परमाणु भित्र सबै कुरा विपरीत छ । परमाणुहरूमा सामान्यतया सकारात्मक रूपमा चार्ज गरिएको न्यूक्लियस र नकारात्मक रूपमा चार्ज गरिएको इलेक्ट्रोनहरू हुन्छन्, तर एन्टिमेटर परमाणुहरूमा नकारात्मक रूपमा चार्ज गरिएको न्यूक्लियस र सकारात्मक रूपमा चार्ज गरिएको इलेक्ट्रोनहरू हुन्छन् । यो एक प्रकारको इन्धन हो, जुन अन्तरिक्षयान र विमानहरूमा राखिन्छ ।

के भन्छ विश्वसनीय स्रोत ?

यी आमजनताले दिने जवाफ हुन् । अब हेरौं भरपर्दो स्रोतहरूले यसबारे के भन्छन् । लाइभ साइन्स वेबसाइटको रिपोर्टका अनुसार एन्टिमेटर अर्थात् एन्टिमेटर पदार्थ जस्तै हो, फरक यति मात्र हो कि यसमा चार्ज उल्टो हुन्छ । जसरी पदार्थमा रहेका इलेक्ट्रोनहरूमा ऋणात्मक चार्ज हुन्छ, त्यसैगरी एन्टिमेटरमा रहेका इलेक्ट्रोनहरूमा पनि सकारात्मक चार्ज हुन्छ । जसरी बिग ब्याङ्कमा पदार्थको सृष्टि भएको थियो, त्यसैगरी एन्टिमेटर पनि सृष्टि भएको थियो । तर यो हाम्रो संसारमा धेरै दुर्लभ छ र वैज्ञानिकहरूलाई पनि यसको कारण थाहा छैन । वैज्ञानिकहरूले हाइड्रोजनको एन्टिमेटर एलिमेन्ट बनाएका छन्, एन्टिहाइड्रोजन र हेलियमको एन्टिमेटर एन्टिहेलियम बनाएका छन् । विश्वमा १० न्यानोग्राम एन्टिमेटर मात्र बनेको छ । यो प्रयोगशालामा मात्र बनाउन सकिन्छ । १ ग्राम एन्टिमेटरको मूल्य लगभग ६३ छ । यो धेरै महँगो हुनुको कारण यसलाई बनाउन धेरै गाह्रो र महँगो काम हो ।

अनौठो छ यी ३ जनजातिको जीवनशैली, जङ्गलमै बसाउँछन् घर

एजेन्सी । प्राचीन कालमा मानिसहरू जंगलमा बस्थे । त्यतिबेला लुगाहरू बन्दैनथे, त्यसैले उसले आफूलाई पातले बेर्ने वा जनावरहरूलाई मारेर तिनीहरूको छाला लगाउने गर्दथ्यो । विस्तारै जब सहरीकरणको विकास भयो र मानिसहरूले लुगा लगाउन थाले, तिनीहरूले कपडा बनाउन थाले, सिलाउन थाले र त्यसपछि डिजाइनहरू प्रयोग गर्न थाले । तर आज पनि कतिपय जनजातिहरू छन् जो अर्भै लुगा लगाउँदैनन् । बरु तिनीहरूले पातहरू बेच्छन् । हामी तपाईंलाई त्यस्ता ३ जनजाति (पात लगाउने ३ जनजाति) बारे बताउन गइरहेका छौं ।

कोमा जनजाति - हदीथी अफ्रिका वेबसाइटको रिपोर्टका अनुसार अफ्रिकी देश नाइजेरियामा यस्ता ३ वटा जनजाति छन् जो कपडाको सट्टा पातको प्रयोग गर्छन् । यी मध्ये पहिलो जनजातिको नाम कोमा जनजाति हो । कोमा जनजातिका मानिसहरू अलान्तिका पर्वतमा बस्छन् । १९६१ मा, तिनीहरूलाई नाइजेरियाली मानिन्थ्यो र अहिले तिनीहरूको नाममा १७ गाउँहरू छन् जुन शहरहरूबाट टाढा जंगलहरूमा अवस्थित छन् । यी मानिसहरू पहाडहरूमा नाङ्गो वा पातले बेरिएर घुम्छन् । यी मानिसहरू अर्भै पनि आफ्नो खाना पाउन खेती र शिकारमा निर्भर छन् । यसबाहेक अन्य जातजातिबाट पनि यी मानिसहरूले कृषिजन्य वस्तु किन्छन् ।

कम्बारी जनजाति - कम्बारी जनजाति नामक नाइजेरियाली जनजाति पनि बिना कपडा बस्छ । तिनीहरू नाइजर राज्यमा बस्छन् । यहाँका मानिसहरू आफ्नो शरीरको तल्लो भाग मात्र ढाक्ने र माथिल्लो भाग खुला राख्छन् । तिनीहरूले आफ्नो कृषि उत्पादन बेच्न बजार जानु पर्दा तल्लो भाग पनि छोप्छन् । यी मानिसहरू दुबानीका लागि गधाको प्रयोग गर्छन् । उनीहरू आफ्नै कम्बारी भाषा प्रयोग गर्छन् । यो जनजातिमा पुरुषले ४ जनासम्म महिलासँग विवाह गर्न सक्छन् ।

जिबु जनजाति - जिबु जाति तारा राज्यमा बस्छ । तिनीहरू पनि नग्न रहन्छन्, शरीरका केही भागहरू मात्र ढाक्छन् । तिनीहरूले पातहरूबाट आफ्नो लागि ओछ्यान पनि बनाउँछन् । उनीहरू पनि त्यही नहरको पानी पिउने गर्छन् जसबाट अन्य जनावरहरूले पिउने गर्छन् । विवाहका लागि पुरुषले ५ वर्षसम्म महिलाको परिवारको आर्थिक हेरचाह गर्नुपर्ने हुन्छ । यसैबीच पुरुष र महिला पनि नजिक आउँछन् र यी ५ वर्षमा गर्भवती भएनन् भने भगवान उनीहरूको विवाहको विरुद्धमा हुनुहुन्छ भन्ने विश्वास गरिन्छ ।

धर्मस्थलीकामा क्षमता अभिवृद्धि तालिम

काठमाडौँको तारकेश्वर नगरपालिकास्थित धर्मस्थलीमा क्षमता अभिवृद्धि तालिम सञ्चालन भइरहेको छ ।

स्थानिय महिला तथा युवाहरूको क्षमता विकास गराएर दक्ष जनशक्ति उत्पादन गर्ने उद्देश्यले तालिम कार्यक्रमको आयोजना गरिएको धमाथू नेवाः ग्वहालि पुचःले दावी गरेको छ । सञ्चारकर्मी केके मानन्धरको उद्घोषण तालिममा सहजिकरण गरिरहेका छन् ।

तालिम कार्यक्रमलाई उद्घाटन गर्ने क्रममा समाजसेवी श्रीकृष्ण मानन्धरले स्थानिय महिला तथा युवाहरूको सीप, क्षमता र दक्षता अभिवृद्धि गराउनुपर्नेमा जोड दिए ।

‘लक्षित वर्ग पहिचान गरी सञ्चालन भइरहेको तालिमले ठोस उपलब्धि हुने विश्वास लिएको छ । संस्था सञ्चालनको विधि तथा सिलसिला मिलाएर बोल्ने शैली सिकेर युवाहरु स्थानिय भाषा, कला र संस्कृति संरक्षण तथा

प्रवर्द्धनमा सांगठनिक रूपमा लाग्ने विश्वास लिएको छ ।’ मानन्धरको भनाइ थियो ।

मूर्त र अमूर्त सम्पदालाई परिस्कृत गरी पर्यटनसँग जोडेर स्थानियबासीको आयआर्जनको माध्यम बनाउनको लागि तालिम कार्यक्रमले टेवा दिने उहाँको भनाइ थियो ।

त्यस्तै, तालिम कार्यक्रमका संयोजक रविकुमार डंगोलले अन्तर्निहीत क्षमताको विकासले व्यक्तिको वास्तविक पहिचान स्थापित

गराउने बताए ।

मौलिक हकअधिकारको विषय, प्रशासनीक व्यवहार र प्रस्तुति शैलीको लागि पनि सिलसिला मिलाएर बोल्ने क्षमता आवश्यक रहेको उहाँको भनाइ थियो ।

धमाथू नेवाः ग्वहालि पुचः सामाजिक उत्तरदायित्व अन्तर्गत विभिन्न गतिविधि सञ्चालन गर्न स्थापना गरिएको समूह हो ।

काठमाडौँ महानगरपालिकाका विभिन्न टोल, कीर्तिपुर, भक्तपुरको मध्यपुर थिमि, ललितपुर महानगरपालिकामा पनि ग्वहालि पुचःका शाखाहरू छन् ।

समुदायभित्र कोहीकसैलाई समस्या पर्दा सामुहिक रूपमा सहयोग गर्ने, स्थानिय भाषा, लिपि, कला र संस्कृति संरक्षण तथा प्रवर्द्धनको क्षेत्रमा समूहले काम गर्दै आएको छ ।

बालाजुदेखि ४ किलोमिटरको दूरीमा अवस्थित ग्रामसेवा माध्यमिक विद्यालयको सभाहलमा मंसीर ५ देखि मंसीर ११ गतेसम्म संचालन हुनेछ ।

थिमि टाइम्स साप्ताहिक

— हामीले विश्वास एउटा कुरामा र काम अर्कै गर्यौं भने हामीलाई सुख कहिल्यै प्राप्त हुदैन ।
- फ्रेया स्टार्क

वर्ष १७ अङ्क १६ नै.सं. ११४४ २०८० मंसिर १३ बुधबार
29 Nov. 2023 Wednesday

सम्पादकीय

कालोसूचीमा साना ऋणी

ठूला ठूला बैंकहरूकै समानान्तर संस्थाको रूपमा शहरी केन्द्रित वित्तीय कारोबार गर्न खालिएका सहकारी सैस्थाहरूले साना व्यापारी तथा ज्यालादारीमा काम गर्ने नागरिकहरूबाट स-साना रकम उठाएर बचत संकलन गर्ने कार्य गर्दै आएको छ । यसरी संकलित रकमहरू केही सीमित सहकारीहरूका संचालकहरूको मिलेमितोमा घरगामा लगानी गर्ने गरिएको छ । ती घरजग्गामा लगानी गरेर संस्थाका संचालनहरूले आर्थिक अपचलन गर्ने गरेकोमा कतैबाट अनुगमन तथा निगरानी गर्ने गरेको पाइँदैन । यसैको कारण आज कोरोना पछि देशमा देखिएको आर्थिक मन्दीका कारण घर जग्गाको कारेवारमा देखिएको मन्दीले केही सहकारीहरूको वित्तिय व्यवस्थापन ङावाडोल भएको छ । स-साना व्यपारी तथा दैनिक ज्यालादारीमा काम गर्ने आम नेपालीका स-साना पुँजी ङुक्ने अवस्थामा रहेको छ । यही रकम फिर्ता गर्न नसकेर संचालकहरू भाग्ने क्रमसमेत बढेको छ ।

अर्को तर्फ ती साना व्यापारी तथा दैनिक ज्यालादारीमा काम गर्ने आम नेपालीहरूले व्यापार व्यवसाय गर्न घरायसी कार्यका लागि लिएको ऋण देशमा देखिएको आर्थिक मन्दीले व्यपार व्यवसाय ठप्प हुन र दैनिक काम गर्नेहरु पनि काम बिहीन हुँदा सहकारीबाट लिएको ऋण म्यादभित्र तिर्न नसक्नेहरूलाई सरकारले ‘कालोसूची’मा राख्ने गरेको छ । कर्जा सूचना केन्द्रका अनुसार यस वर्षको कात्तिकसम्ममा यस्ता ऋणीको सङ्ख्या ७३ हजार ३७१ पुगिसक्यो । यसरी स-साना ऋणीहरू कालोसूचीमा पर्ने गरेको र ठूला ठूला ऋणी तथा बदमासी गर्ने पहुँचवालाहरूलाई राज्य सयन्त्रले छुन नसक्ने देखिएको छ ।

यसरी साना ऋणीहरू जसलाई बैंक तथा वित्तीय संस्थासँग लिएको ऋण म्यादभित्र भुक्तानी नगर्दा ऋणी र ऋण लिँदा जमानी बस्नेहरूलाई कालोसूचीमा राख्ने गरिन्छ । यस्ता व्यक्तिले आर्थिक कारोबार, विदेश भ्रमण, अध्ययनलगायत सुविधा पाउने व्यवस्था छ । कालो सूचीमा पर्नेको सङ्ख्यामा बसेँनी कहालीलाग्दो वृद्धि भएको छ । सरकारले भने त्यसको समाधान खोज्नुभन्दा ‘कालोसूची’मा राखेर पन्छ्ने सजिलो उपायमात्र अपनाएको देखिन्छ । यसले निकट भविष्यमै भयावह अवस्था निम्तिने खतरा छ ।

जो केही ऋणीले ‘बदनियत’ राखेरै ऋण नतिरेका हुनसक्छन् । बहुसङ्ग्रह साना ऋणीले भने काबुभन्दा बाहिरको परिस्थितिका कारण रिन तिर्न नसकेका हुन् । यसैले भाका नाघेका सबै ऋणीलाई ‘कालोसूची’का राख्नु उचित देखिँदैन । ‘कालोसूची’मा पर्नेहरू अधिकांश साना व्यवसायी र किसान छन् । उनीहरूले जसरी नै भाकाभित्र ऋण नतिर्ने वा तिर्न नसक्ने ठूला ऋणी र धनाढ्यहरूलाई ‘कालोसूची’मा राखिएको हुँदैन । राज्यले कानुनै बनाएर यसरी भेदभाव गर्नु न्याय होइन । हालै ‘मिटरब्याजी’माथि कारवाही गर्ने कानुन बनेको छ । त्यसले ऋणीसँग अनुचित रकम लिने कामलाई अपराध मानेको देखिन्छ । मिटरब्याजीले जस्तै बैंक र वित्तीय संस्थाले पनि ब्याज र सेवा शुल्कलगायतका नाममा अछेरोमा परेका ऋणीसँग अनुचित रकम असुलेका छन् ।

कारोबार वा घरबार बिग्रेको पीडित व्यक्तिलाई राज्यले पनि नकारात्मक दृष्टिले हेरेर ‘कालोसूची’मा राख्दा मानवीय समस्यासमेत उत्पन्त हुन्छ । उपाय केही नदेखेपछि व्यक्ति या त अवसाद (डिप्रेसन)मा पुग्छ नभए विद्रोही बन्छ ।

राज्यले नागरिकहरूलाई ‘डिप्रेसन’मा जाने वा विद्रोह गर्ने अवस्थामा पुग्ने गरी धकेल्नु हुँदैन । दुवै अवस्थामा सबैभन्दा ठूलो हानि राज्यकै हुन्छ । यसैले महिनामा हजारभन्दा बढीको नाम थप्नुको साटो सकेसम्म धेरैलाई कथित ‘कालोसूची’बाट हटाउने उदार मानवीय नीति अपनाउनु उचित हुनेछ ।

‘कालोसूची’का कारण विचलित व्यक्तिहरू सम्बल खोज्दै गलत तत्त्वको प्रभावमा परेको लक्षण पनि देखिन थालेको छ । सरकारले बेलेमा विशेषगरी कोरोनाकालपछि नै नागरिकका मर्कामा मानवीय दृष्टिकोण अपनाएको भए अहिलेको कालोसूची, आर्थिक तरलता र मन्दीको अवस्था पक्कै आउने थिएन ।

यसैले अब अलमल नगरी सरकारले साना ऋणीलाईपनि ठूला व्यवसायीलाई जस्तै पुनरुत्थानको मौका दिएर कालोसूचीको सङ्ख्या घटाउन विशेष कदम चालोस् ।

विश्व अर्थतन्त्रमा

रिसव गौतम विश्वव्यापी रूपमा घुमफिर अर्थात् टुरिजम् आम्दानीको बलियो स्रोत बनिरहेको छ । खास गरी कुनै पनि देशको आर्थिक वृद्धि र आर्थिक गतिविधिको बढवाका लागि, सरकारको राजस्व आम्दानी र पूर्वाधार विकासका लागि, मुलुकको प्रतिष्ठाको श्रीवृद्धिका लागि, विदेशी मुद्रा आर्जन र रोजगारी सिर्जनाका लागि पर्यटन उद्योग महत्त्वपूर्ण छ ।

विकसित देशहरूले पर्यटनमार्फत आफ्नो देशको आय र आकर्षण बढाइरहेका छन् । जसबाट उनीहरूले बहुआयामिक लाभ लिइरहेका छन् । पर्यटन र मानवीय आवश्यकताका क्षेत्रहरूमा बृहत्तर सुधार र सुविधा थपिरहेका देशमा पछिल्ला दशक आप्रवासनको लहर चलिरहेको छ । पहिले पहिले कुनै देशको एउटा कुनाबाट अथवा गाउँबाट सहरतिर बसाइँ गर्ने लहर चल्थ्यो । अहिले भने सूचना र सञ्चारको भूमण्डलीकरण, भाषा र संस्कृतिको भूमण्डलीकरणले एक देशबाट अर्को देशमा आप्रवासनको लहर नै चलेको छ । जस्तो कि युरोपको एउटा आर्थिक हिसाबले पछि परेको रोमानियाका करिब ४० प्रतिशत मानिस अर्को देशमा बसाइँ सरेका छन् । नेपालबाट नै पछिल्ला दशक डीभी, पीआर पाएर ठूलो सङ्ख्यामा परिवारसहित विदेश बसाइँ सरिरहेका छन् । यो चिन्ताजनक हो । नेपाली जनतालाई नेपालमै बस्ने वातावरण बनाउनु र यहीँको पर्यटन क्षेत्र जस्तो सम्भावनाको उद्योगमा ठूलो पैमानामा रोजगारी सिर्जना गर्न सरकार लागिपर्नु पर्छ ।

विश्व पर्यटनको अवस्था कोभिड-१९ को महामारीले थला परेको संसारभरको पर्यटन उद्योग सन् २०२३ को अन्त्यसम्म आइपुग्दा लगभग कोभिडपूर्वकै अवस्था (९५ प्रतिशत) मा फर्किएको छ । सन् २०१९ मा विश्वमा १ अर्ब ५० करोड मानिस पर्यटक भएर संसारका देशहरूमा घुमफिर गरे । सन् २०२३ मा पनि उही सङ्ख्याको हाराहारी नै पर्यटकले विश्वका देशहरू घुमफिर गर्ने यूएनडब्ल्यूटीओको तथ्याङ्कहरूलेसङ्केत गरिसकेको छ ।

वर्ल्ड टुरिजम अर्गनाइजेसनका अनुसार सन् २०२३ को अक्टोबरसम्म सबैभन्दा बढी ११ करोड ७१ लाख मानिस फ्रान्समा मात्र विदेशी पर्यटक भएर पुगिसकेका छन् । त्यसै गरी उत्तर अमेरिकी देश मेक्सिकोमा सन् २०२३ मा ५ करोड ११ लाखभन्दा बढी

पर्यटक घुम्नकै लागि पुगेका छन् । प्राकृतिक सौन्दर्यले विछुट्टै राम्रो त्यस देशले आफ्नो देशको सौन्दर्यको प्रचारप्रसार र पर्यटकीय वातावरण निर्माण गरेर पर्यटन आयबाटै पछिल्ला वर्षहरूमा अर्थतन्त्रलाई उकास्दै लगेको छ । त्यस देशमा एक करोड जनतालाई पर्यटन क्षेत्रले रोजगारी दिएको छ । त्यसै गरी सन् २०२३ मा अमेरिकामा ४ करोड ५० लाख, इटलीमा ३ करोड ८४ लाख, स्पेनमा ३ करोड ६४ लाख, हङ्गेरीमा ३ करोड १६ लाख, चाइनामा २ करोड १६ लाख, टर्कीमा १ करोड ५९ लाख, डेनमार्कमा १ करोड ५५ लाख पर्यटक घुमफिरका लागि गएको बाइजभोटर डटकमले जनाएको छ । सबैभन्दा बढी पर्यटकहरू भित्त्याउन सफल विश्वका यी देशहरूले खासगरी इतिहासको मिश्रण, संस्कृति, प्राकृतिक सौन्दर्य र त्यहाँ पुग्दा हुने अद्वितीय अनुभवलाई प्रस्फुटन गराएका हुन् ।

पर्यटन उद्योगको विश्वव्यापी आम्दानी कोरोनापछि सन् २०२३ को सुरुवातीबाट विश्वव्यापी पर्यटन गतिविधि लयमा फर्किँदैछ । सन् २०१९ जतिबेला पर्यटन उद्योगको आम्दानी उचाइमा थियो । सो वर्ष विश्वमा पर्यटकहरूले १.९ ट्रिलियन डलर खर्च गरेका थिए अर्थात् पर्यटन उद्योगले विश्व अर्थतन्त्रमा करिब १० प्रतिशत (सन् २०१९ मा) भन्दा बढी योगदान दिएको वर्ल्ड ट्राभल एन्ड टुरिजम काउन्सिलको अभिलेख छ । सन् २०१९ मा पर्यटन क्षेत्रबाट जीडीपीमा सबैभन्दा बढी योगदान पुर्‍याएको ५ देशहरूमा मकाउको जीडीपीमा ७४.५७ प्रतिशत (सबैभन्दा धेरै), अरुबा (आइसल्यान्ड) को जीडिपीमा ६२.११ प्रतिशत, एन्डोरोमा ६०.५४ प्रतिशत, एन्टुवाको जीडीपीमा ५९.२१ प्रतिशत, माल्दिभ्सको जीडीपीमा ५६.५३ प्रतिशत रहेको छ । सोही वर्ष नेपालको जीडीपीमा पर्यटन उद्योगले २.३४ प्रतिशत योगदान राखेको द ग्लोबल इकोनोमी डटकमको रिपोर्टमा उल्लेख छ । यद्यपि नेपालको प्राकृतिक सौन्दर्यलाई पर्यटन सम्बद्ध विश्वका प्रतिष्ठित सङ्घसंस्थाहरूले घुमफिरका लागि उपयुक्त गन्तव्यको रूपमा सुझाइरहेका छन् । धेरै त्यस्ता संस्थाले नेपाल पर्यटकीय रूपमा २० उपयुक्त गन्तव्य मुलुकभित्रै चित्रण गर्दै आइरहेका छन् । तर मुस्किलले १० लाख पर्यटक भित्त्याउने नेपालले न त सम्भावना अनुरूप पर्यटक भित्त्याउन सकेको छ

टुरिजमको टेको

न त यस क्षेत्रबाट आम्दानी नै बढाउन सकेको छ । तर पनि नेपालमा पर्यटन उद्योगले १५ लाखभन्दा बढीलाई रोजगारी दिइरहेको अवस्था देखिन्छ ।

पर्यटन क्षेत्रमा लगानी र रोजगारी सन् २०२२ सम्ममा पर्यटन क्षेत्रमा विश्वव्यापी रूपमा ८५६ अर्ब डलर लगानी भएको ट्राभल वर्ल्ड डटकमको तथ्याङ्क छ । संसारका हरेक ५ जनामा एक जनालाई रोजगारी दिन सक्ने सम्भावना बोकेको पर्यटन उद्योगले ३० करोडभन्दा बढीलाई रोजगारी दिइरहेको अवस्था छ । सन् २०१९ सम्मको आँकडाअनुसार पर्यटन उद्योगमा अमेरिकाको मात्रै २०९ अर्ब डलर लगानी रहेको छ । त्यसै गरी चीनले पर्यटन उद्योगमा १७० अर्ब डलर, भारतको ५१.६ अर्ब डलर, फ्रान्सको ४० अर्ब डलर, जापानको ३९ अर्ब डलर, जर्मनीको ३४.७ अर्ब डलर, बेलायतको २७.६ अर्ब डलर, साउदी अरेबियाको २७.५ अर्ब डलर, स्पेनको २१.७ अर्ब डलर र ब्राजिलको १९.८ अर्ब डलर लगानी रहेको छ । विश्वका देशहरूले पर्यटनमा प्रचुर लगानी बढाएर पर्यटकीय आकर्षण र वातावरण बनाइरहेका छन् । सँगैसँगै लगानीकै बलमा उनीहरूले पर्यटन क्षेत्रबाट अकुत आम्दानी गरिरहेका छन् । पर्यटनमा सबैभन्दा बढी त्यस क्षेत्रबाट अमेरिकाले नै बढी पाइरहेको छ । त्यस कारण पर्यटन क्षेत्रको श्रीवृद्धिका लागि लगानी बढुतै महत्त्वपूर्ण पाटो हो । त्यसका लागि लगानीको वातावरण बनाउनु सबैभन्दा बढी आवश्यक छ ।

नेपालमा पर्यटनको सम्भावना नेपाल संसारकै एक सुन्दर प्राकृतिक देश हो । त्यो हामीले भनेका होइनौँ, अन्तर ष्ट्रिय स्तरका प्रतिष्ठित संस्थाहरूले नेपाल पर्यटकीय हिसाबले १० नम्बर भित्र पर्ने गन्तव्यको रूपमा सुझाउँदै आएका छन् । तर पनि हामीले पर्यटकलाई बोलाउन, आतिथ्य गराउन सकेका छैनौँ । संसारका २८ अग्ला हिमालमध्ये सर्वोच्च शिखर सगरमाथासहित १४ ठुला हिमशृङ्खला नेपालमै छ । आँखाले हेरेर नभ्याउने भीमकाय महाभारत पर्वत नेपालमै छन् । विश्वमै दुर्लभ मानिने ७५० भन्दा बढी प्रजातिका पन्छी नेपालमै पाइन्छन् । दुर्लभ बाघ, भालु, चितुवा, हरिण, मृग, गैँडा हेर्न नेपालमै आउनुपर्छ । वर्षैभरि अविच्छिन्न बगिरहने नदीहरूले जताततै जुलुस निकालिरहेका छन् ।

सयौँ भाषा, भेष र संस्कृति यहीँ छन् । फरक फरक जलवायु यहीँ छ, अर्थात् नेपालमा अथाह पर्यटकीय सम्भावनाका स्रोत छन् ।

नेपालले अरू सब छोडेर पर्यटन क्षेत्रलाई मात्रै विश्वमाभू प्रवर्द्धन गर्ने हो भने, आवश्यक पर्यटकीय पूर्वाधार विकास गर्दै लग्ने हो भने समृद्धिको ढोका सहजै खुल्नेछ । विदेशी मुद्राको दुःख हरदम हुने छैन ।

पर्यटन क्षेत्रकै लागि विश्वमा करिब ९०० बिलियन डलर लगानी भइसकेको छ । त्यसमा आधा खर्च चीन र अमेरिकाले गरेका छन् । लगानी उच्च भएकै कारण चीनमा बसेँनि ५ करोडभन्दा बढी मानिसले पर्यटक भएर भ्रमण गर्न थालिसकेका छन् । त्यस्तै भारतमा करोडभन्दा बढी मानिसले पर्यटन क्षेत्रमा रोजगारी पाइरहेको अवस्था छ । राजनीतिक स्थायित्वकै कारण भारतमा पर्यटक आगमन बढेको बताइन्छ । त्यस्तै फ्रान्स पर्यटकीय दृष्टिले पहिलो गन्तव्यस्थल नभए पनि सबैभन्दा बढी पर्यटक भित्त्याउने राष्ट्रमा पर्ने गर्छ । पर्यटनमैत्री वातावरण उसको प्राथमिकतामा पर्ने गर्छ । अमेरिका, इटाली, यूकेलगायत मुलुकहरू पर्यटक भित्त्याउनेमा दोस्रो, तेस्रो र चौथो मुलुकमा पर्दै आएका छन् ।

नेपालमा पनि पछिल्ला दशक पर्यटनमा सम्भावना देखेर होटल क्षेत्रमा लगानी बढिरहेको छ । मुख्यतः नेपालमा पर्यटन पूर्वाधार जस्तो सुरक्षित सडक, पर्यटकीय गन्तव्यहरूमा भरपर्दा अस्पतालहरू, गुणस्तरीय होटल तथा रेस्टुरेन्टहरू, सुरक्षित एवं शान्त वातावरण र जोखिम पर्दा शीघ्र उद्धारको प्रबन्ध अनिवार्य छ । साथै पर्यटक लक्षित मेला महोत्सव, पर्यटकलाई अन्तर्राष्ट्रिय स्तरमा प्रचार प्रसारमार्फत निम्ता र एनआरएनएमार्फत विदेशमा नेपालको पर्यटकीय गन्तव्यहरू प्रवर्द्धन आवश्यक छ ।

सरकारले पर्यटन क्षेत्र लगानीको वातावरण बनाउने, विदेशी लगानीका लागि पनि पहल गर्ने, पर्यटन वर्षहरू मनाउने, विदेशी पर्यटक लक्षित विविध सेवा सुविधा र सम्मानका कार्यक्रमहरू राख्ने हो भने नेपालमा पर्यटक आगमनलाई अवश्य बढाउन सकिन्छ । पर्यटन क्षेत्रबाट नेपालमा नसोचेको आर्थिक फाइदा हासिल हुन सक्छ । त्यसका लागि सरकारले दीर्घकालीन सोच राखेर पर्यटन क्षेत्रका श्रीवृद्धिमा लाग्नु आजको आवश्यकता हो ।

-नेपालबहसबाट

गाजामा युद्धविरामै बन्धक रिहा पछि इजरायलको भूमिका

एजेन्सी । इजरायल र हमासबीचको युद्धविराम मंगलबार पाँचौँ दिनमा प्रवेश गरेको छ । चरमपन्थी समूह हमासले अपेक्षित युद्धको पुनः सुरुआतलाई रोक्न केही थप बन्धकहरूलाई रिहा गर्ने वाचा गरेको छ भने, इजरायलमा फेरि आक्रमण सुरु गर्ने अवस्थामा प्यालेस्टिनी नागरिकहरूलाई हानि नगर्न दबाव बढिरहेको छ। हमासद्वारा बन्दी बनाएका र इजरायली जेलमा रहेका प्यालेस्टिनी कैदीहरूको थप दुई चरणको आदानप्रदान गर्ने वाचासहित दुवै पक्ष युद्धविराम सम्झौतालाई बुधबारसम्म लम्ब्याउन सहमत भएका छन्। तर इजरायलले सबै बन्धकहरूलाई रिहा गरेपछि हमासलाई ध्वस्त पार्न 'पूर्ण शक्ति'का साथ युद्ध सुरु गर्ने बताएको छ।

अमेरिकी अधिकारीहरूका अनुसार बाइडेन प्रशासनले इजरायललाई भनेका छन् कि यदि उसले आक्रमण फेरि सुरु गर्छ भने, यसले प्यालेस्टिनी नागरिकहरूलाई 'महत्वपूर्ण विस्थापन' र ठूलो मात्रामा क्षति पुऱ्याउनबाट जोगिनु पर्छ र त्यसको तुलनामा उसले (इजरायल) उत्तरी गाजाको नियन्त्रण बन्द गर्नुपर्छ। दक्षिणी क्षेत्रमा बढी शुद्धताका साथ काम गर्नुपर्छ । अधिकारीहरूले ट्वाइट हाउसद्वारा निर्धारित आन्तरिक नियमहरू अन्तर्गत नाम न छान्ने सर्तमा बोले।

अमेरिकी विदेशमन्त्री एन्टोनी ब्लिन्केनले फेरि भ्रमण गर्नेछन्

सीआईए निर्देशक विलियम बर्न्स र इजरायलको मोसाद खुफिया एजेन्सीका प्रमुख डेभिड बर्निया युद्धविराम विस्तार गर्न र थप बन्धकहरूलाई रिहा गर्ने विषयमा छलफल गर्न कतारमा थिए, वार्ताको संवेदनशीलताका कारण नाम न छान्ने सर्तमा एक कूटनीतिज्ञले भने। हमाससँग इजरायलको वार्तामा कतार प्रमुख मध्यस्थकर्ता हो। एक अमेरिकी अधिकारीले आफ्नो नाम न छान्ने सर्तमा बर्न्स कतारमा रहेको पुष्टि गरे किनभने सुरक्षा कारणहरूले गर्दा सीआईए निर्देशकको यात्रा योजनाहरू सार्वजनिक गरिएको छैन। गाजा युद्धविराम सम्झौता दुई दिन थपिएपछि थप विस्तार हुने आशाका बीच अमेरिकी विदेशमन्त्री एन्टोनी ब्लिन्केनले यसै हप्ता फेरि पश्चिम एसियाको भ्रमण गर्नेछन्।

हमासले सैनिक रिहाइको बदलामा आफ्नो माग बढाउन सक्छ

गत महिना इजरायल र हमासबीच युद्ध सुरु भएयता ब्लिन्केनको यो क्षेत्रको तेस्रो भ्रमण हुनेछ। संयुक्त राष्ट्रका महासचिव एन्टोनियो गुटेरेसले सोमबार एक विज्ञप्ति जारी गर्दै दीर्घकालीन युद्धविराम र सबै बन्धकहरूको रिहाइको लागि आफ्नो आह्वान दोहोर्‍याए। लगभग झटपट बन्धकहरू अझै पनि हमास र अन्य चरमपन्थीहरूद्वारा कब्जामा छन्, कतार, इजिप्ट र अमेरिकाको मध्यस्थतामा भएको युद्धविराम सम्झौतालाई दुई हप्ताको लागि सम्भावित रूपमा विस्तार गर्न पर्याप्त छ, तर यी बन्धकहरूमा धेरै सैनिकहरू छन्। र हमासले बदलामा आफ्ना मागहरू बढाउन सक्छ उनीहरूको रिहाई।

२४० इजरायली नागरिकलाई बन्धक बनाइयो

हमासले अक्टोबर ७ मा इजरायलमा अप्रत्याशित आक्रमण गरी करिब २४० जनालाई बन्धक बनाएको थियो। इजरायलले अक्टोबर ७ मा हमासको हमलापछि उक्त समूहलाई ध्वस्त पार्ने र गाजामा १६ वर्षे शासनको अन्त्य गर्न प्रतिबद्ध रहेको बताएको छ । उनले हमासले गाजाका आवासीय क्षेत्रमा गरेको कारवाहीका क्रममा नागरिकहरूलाई ढालको रूपमा प्रयोग गरेको आरोप लगाएका छन्।

प्यालेस्टाइनका २३ लाख मानिस नराम्ररी प्रभावित भएका छन्

हमासले सोमबार राति इजरायल आइपुगेका ११ इजरायली महिला र बालबालिकालाई चार दिने युद्धविराम सम्झौताको चौथो चरणको आदानप्रदानमा रिहा गरेको छ जुन शुक्रबारदेखि लागू

भएको थियो। इजरायलले रिहा गरेका ३३ प्यालेस्टाइनी बन्दी मंगलबार बिहान वेस्ट बैकको रामल्लाह आइपुगेका छन् । कतारले युद्धविराम सम्झौताको अवधि थप दुई दिन लम्ब्याएको घोषणा गरेको छ, जसको अवधि थप हुने आशा जगाएको छ । यस कारणले गाजामा थप मद्दत पुऱ्याउन सकिन्छ। इजरायली बमबारी र भूमि हमलाबाट प्यालेस्टाइनका २३ लाख जनता नराम्ररी प्रभावित भएका छन् ।

थप दुई दिन युद्धविराम लम्ब्याउने सहमति भएको छ

इजरायलले प्रत्येक थप १० जना बन्धकहरूलाई रिहा गर्नका लागि युद्धविराम अवधि एक दिन बढाउन सकिने बताएको छ। अमेरिका र इजिप्ट बाहेक द्वन्द्वको महत्वपूर्ण मध्यस्थकर्ता कतारले ‘ उही शर्तमा’ थप दुई दिन लम्ब्याउने सम्झौताको घोषणा गरेको छ । युद्धविराम सम्झौता अन्तर्गत ५१ इजरायली बन्धक र अन्य देशका १९ जना बन्धकलाई रिहा गरिएको छ । यसबाहेक इजरायली जेलबाट १५० प्यालेस्टिनीलाई रिहा गरिएको छ । हालसम्म रिहा गरिएका अधिकांश प्यालेस्टिनी कैदीहरू इजरायली सेनासँगको भिडन्तमा ढुङ्गा र बम प्रहार गरेको अभियोगमा किशोर किशोरी हुन्।

रिहा गरिएका अधिकांश बन्धकहरू शारीरिक रुपमा स्वस्थ थिए तर

यी मध्ये केहीलाई इजरायली अदालतले घातक आक्रमणको प्रयास गरेको अभियोगमा दोषी ठहर गरेको थियो। ठूलो संख्यामा प्यालेस्टिनीहरूले यी बन्दीहरूलाई

कब्जाको प्रतिरोध गर्ने नायकको रूपमा हेर्छन्। रिहा गरिएका अधिकांश बन्धकहरू शारीरिक रूपमा स्वस्थ देखिन्छन्, तर आइतबार रिहा गरिएको एक डेढ वर्षीया महिलालाई कैदमा हुँदा औषधि दिन अस्वीकार गरिएको कारण गम्भीर अवस्थामा अस्पताल भर्ना गरिएको थियो। हमासद्वारा रिहा गरिएकी इजरायली बन्धक रुती मुन्डर (७८) ले इजरायलको च्यानल १३ सँगको अन्तर्वार्तामा आफूलाई सुरुमा राम्रो खाना खुवाइएको तर पछि अवस्था बिग्रन थालेपछि बन्द कोठामा राखिएको बताइन् । प्लास्टिकको कुर्सीहरूमा छप दिनसम्म फैलिएको पानाको साथ युद्ध सुरु भएदेखि इजरायलले गाजामा आफ्नो पकड कडा बनाएको छ, जसका कारण त्यहाँ खाद्यान्न, इन्धन र अन्य आधारभूत वस्तुको अभाव भएको छ।

युद्धविरामको बीचमा गाजाका मानिसहरू घरबाट बाहिर निस्किए, शव गाडियो

मुन्डरका अनुसार आफूलाई राखिएको कोठामा निसास्सोस भइरहेको र बन्धकहरूलाई स्काइलाइट खोलबाट रोकिएको थियो तर उनले भयाल खोल सफल भइन्। दुई इजरायली टिभी च्यानलहरूले गाजामा हमासका शीर्ष नेता याहिया सिनवारलाई सुरुमा बन्धकहरूलाई भेट्ने र उनीहरूलाई कुनै हानि नगर्ने आश्वासन दिएको देखाइयो। युद्धविरामको बीचमा, गाजा शहर र उत्तरी भागहरूमा बसोबास गर्ने मानिसहरू

घरबाट बाहिर आए र इजरायली युद्धमा मारिएका आफ्ना आफन्तहरूको खोजी गरे र उनीहरूको शव गाडे। उत्तरी गाजाबाट प्राप्त फुटेजले लगभग सबै भवनहरू क्षतिग्रस्त वा ध्वस्त भएको देखाउँछ।

गाजामा २,३४,००० भन्दा बढी घरमा क्षति पुगेको अनुमान गरिएको छ।

संयुक्त राष्ट्रसंघको नेतृत्वमा रहेको गठबन्धनले गाजाभरि २ लाख ३४ हजार घरमा क्षति पुगेको र ४६ हजार पूर्ण रूपमा ध्वस्त भएको अनुमान गरेको छ। इजरायली बमबारी र भूमि हमलाका कारण प्यालेस्टाइनका २३ लाख जनता नराम्ररी प्रभावित भएका छन् । गाजा-शासित हमासको स्वास्थ्य मन्त्रालयले युद्ध सुरु भएदेखि जघ्रघण्ण प्यालेस्टाइनीहरू मारिएको बताएको छ, जसमध्ये दुई तिहाइ महिला र नाबालिगहरू छन्। यस आक्रमणमा १,२०० इजरायली मारिएका छन्। अक्टोबर ७ मा हमासले गरेको प्रारम्भिक आक्रमणमा यीमध्ये अधिकांशको मृत्यु भएको थियो।

प्रत्येक सोमबार भक्तपुरबाट प्रकाशित हुने

स्टार एक्सप्रेस

साप्ताहिक खोजी खोजी पढौं ।

ओखरले जोर्नी दुख्ने र सुन्निनबाट जोगाउाछ, पार्किन्सनमा पनि उपयोगी

एजेन्सी । जोर्नी दुख्ने र सुन्निने समस्या आजकल आम समस्या बनेको छ । अहिले वृद्धवृद्धा बाहेक युवाहरूमा पनि यो समस्या देखिन्छ । यदि तपाईं यसबाट बच्न चाहनुहुन्छ भने ओखरको सेवन गर्नु राम्रो हो । यो यस्तो शक्तिशाली डाई फ्रुट हो जसले मस्तिष्कलाई शीतल राख्छ र यसको कामलाई सहज बनाउँछ । ओखरमा पाइने विशेष भिटामिन र मिनरल्स शरीरका लागि निकै फाइदाजनक मानिन्छ । ओखरलाई आयुर्वेद र युनानी चिकित्सामा विशेष मानिन्छ ।

ओखर एक डाई फ्रुट हो जुन यसको विशेष गुणका कारण विश्वभर खाइन्छ । यसको हल्का मिठास र केही टरोको बावजूद, यसको स्वाद उत्कृष्ट छ । यसको बनावट पनि पूर्णतया फरक छ । प्रशस्त क्यालोरीका अलावा ओखरमा प्रोटिन, फ्याट, फाइबर, कार्बोहाइड्रेट, थायामिन, भिटामिन बी ६, फोलेट, म्यांगनीज, कपर, जिंक, आइरन, क्याल्सियम, म्याग्नेसियम, फस्फोरस, पोट्यासियम र ओमेगा-३ फ्याटी एसिड जस्ता विशेष पोषक तत्वहरू पनि पाइन्छ ।

यसका विशेष गुणहरू निम्नानुसार छन् ।

यदि तपाईं जोर्नी दुख्ने र सुन्निने समस्याबाट पीडित हुनुहुन्छ वा यसबाट बच्न चाहनुहुन्छ भने ओखर तपाईंको अत्यावश्यक छ । मुम्बई विश्वविद्यालयका पूर्व डीन वैद्यराज दीनानाथ उपाध्यायका अनुसार ओखरलाई आयुर्वेद र युनानी चिकित्सा पद्धतिमा विशेष मानिन्छ । यसको नियमित सेवनले जोर्नी दुख्ने र सुन्निने समस्याबाट मुक्ति मिल्दछ । पुरातन आयुर्वेदिक ग्रन्थ 'चरकसंहिता' मा ओखर (अक्षोतम) लाई शरीरको लागि बल्समिक, मीठो र स्फूर्तिदायक मानिएको छ । यी गुणहरूले शरीरलाई जोर्नी दुख्ने र सृजनबाट पनि बचाउँछ । युनानी चिकित्सा पद्धतिमा शरीरलाई स्वस्थ राख्न र यस प्रकारको दुखाइ र सुन्निने साथै बाथ रोगबाट बच्न 'अखरोट माजून' खाने सल्लाह दिइन्छ ।

ओखरमा ओमेगा ३ फ्याटी एसिड नामक पोषक तत्व पाइन्छ । जोर्नीको दुखाइ र अकडन, सुन्निने र गांठोमा हुने दुखाइलाई रोक्न मात्र नभई मस्तिष्कका लागि पनि फाइदाजनक हुन्छ । यसलाई फुटाउँदा भित्रको संरचना ठ्याक्कै मस्तिष्कको जस्तो हुन्छ । शरीरको जुन अंग फलफुल, तरकारी, डाई फ्रुट आदि जस्तो देखिन्छ, त्यस व्यक्तिको लागि फाइदाजनक हुने विश्वास पनि गरिन्छ ।

अखरोटमा पाइने पोषक तत्व र एन्टिअक्सिडेन्टले शरीरमा फ्री रेडिकल कम गरी मानसिक तनाव कम गर्न मद्दत गर्छ । यसमा पाइने तेलले पार्किन्सन रोग (कम्पन र मांसपेशीमा कडाइ) रोक्छ र डिप्रेसन र मानसिक थकानलाई पनि टाढा राख्न मद्दत गर्छ । तपाईंको स्मरणशक्तिमा पनि सुधार हुनेछ र मानसिक शीतलता पनि कायम रहनेछ ।

ओखर एन्टिअक्सिडेन्टले भरिपूर्ण मानिन्छ । यो तत्वले शरीरमा खराब कोलेस्ट्रॉलको स्तर घटाउन मद्दत गर्छ । वास्तवमा, एलडीएलका कारण ट्राइग्लिसराइड्स (रगतमा रहेको एक प्रकारको बोसो, तर यसको अधिकताले मुटुको धमनीलाई अवरुद्ध गर्न सक्छ) को स्तर बढ्छ, जबकि ओखरको नियमित सेवनले तिनीहरूलाई नियन्त्रणमा राख्छ । विशेष कुरा यो हो कि यिनीहरूलाई नियन्त्रणमा राख्दा रक्तचापको स्तर सामान्य स्तरमा रहने सम्भावना रहन्छ ।

अखरोटको उचित मात्रामा सेवनले हड्डीलाई स्वस्थ राख्छ र यसमा पाइने तेल छाला र कपालको लागि पनि फाइदाजनक हुन्छ । यी सबै 'गठबन्धन'ले बुढेसकाललाई ढिलो गर्छ । यसको मतलब तपाईं जवान रहनुको अवधि बढ्छ । वास्तवमा, अल्फा-लिनोलेनिक एसिड ओखरमा पनि पाइन्छ, जुन ओमेगा-३ फ्याटी एसिडको रूप हो । यो तैलीय तत्व हड्डीलाई पोषण प्रदान गर्न प्रभावकारी हुन्छ । यी दुवै तत्वले मांसपेशीलाई स्वस्थ राख्न पनि सहयोगी हुन्छ । ओखरमा पाइने विशेष पोषक तत्वले छालालाई तैलीय र चम्किलो बनाउँछ । चाउरी पर्नबाट पनि बचाउँछ । छालाका अलावा भिटामिन सी र ई कपालका लागि पनि फाइदाजनक मानिन्छ ।

ओखरको इतिहास र यात्रा

यो डाई फ्रुट विश्वमा हजारौं वर्षदेखि खपत हुँदै आएको छ । इतिहासकारहरूका अनुसार ओखर उत्तर र दक्षिण अमेरिका, दक्षिणी युरोप, एशिया र वेस्ट इन्डिज (करिब सात हजार ईसा पूर्व) को मूल निवासी हो । अखरोटको अर्को मार्ग पनि मानिन्छ, जुन टर्की, इरान, तुर्कमेनिस्तान, चीन, ताइवान, थाइल्याण्ड, भियतनाम, कोरिया र दक्षिण पूर्व एशियाका अन्य देशहरूबाट उत्पत्ति हुन्छ । नेपालमा यो भारतबाट आउने गर्दछ । यसको उत्पत्ति पनि धेरै प्राचीन छ । आजभोलि संसारभरि नै यो उपलब्ध छ ।

संघीयता, लोकतन्त्र, गणतन्त्र, समाजवातिक प्रतिनिधित्व, धर्मनिरपेक्षता, जातीय सद्भाव र ब्यवसायिकताका लागि

गुप्तदेश साप्ताहिक

सुम्निमा

THE SUMNIMA NATIONAL WEEKLY

प्रत्येक सोमवार नियमित रूपमा प्रकाशित भइरहेको सुम्निमा राष्ट्रिय साप्ताहिक अखबार खोजी खोजी पढौं ।

सर्वसाधारण ठगेर बैंक डुबाउने ठूला व्यापारीको चलखेल !

आईजीपीको निर्देशन डीआईजीद्वारा उल्लंघन, पैसा असुलेर व्यापक सरुवा गरेको आरोप

काठमाडौं । प्रहरी प्रधान कार्यालयले वर्षौंदेखि काजमा बसेर घुमुवाको रुपमा उठतीपुठतीमा संलग्न प्रहरी कर्मचारीलाई डण्डा लगाउन २४ घण्टे पुर्जी काटेर तुरुन्तै तोकिएको दरबन्दीमा जान देशभरका प्रहरी कार्यालयलाई सकुलर जारी गरेको मसी सुक्न नपाउँदै कोशी प्रदेश प्रहरी कार्यालयले त्यसलाई छल्न ठूलो बढुवाई गरेको छ ।

आईजीपी बसन्तबहादुर कुँवरको विशेष चासोमा जारी भएको सो परिपत्रका विपरीत कोशी प्रदेशका डीआईजी राजेशनाथ बाँस्तोलाले भोलिपल्ट अर्थात मंसिर ५ गते ६० जना प्रहरी वरिष्ठ नायव निरीक्षक (सई) हरूको प्रदेश मातहत चलाखीपूर्वक सरुवा गरेर काजमा बस्नेहरूको दरबन्दी मिलान गरेका छन् । जसमा अधिकांश उनी र जिल्ला एसपीका घुमुवाका रुपमा कार्यरत छन् । यसलाई प्रहरी भित्र आईजीपीको निर्देशन डीआईजीले उल्लंघन गरेको चर्चा चलेको छ । साथै डीआईजीले उठतीपुठतीमा संलग्न आफ्ना घुमुवाहरुलाई जोगाउन खोजेको आरोप लगाइएको छ ।

तोकिएको दरबन्दीमा पदस्थापन वा सरुवा भएका प्रहरी कर्मचारीहरू प्रहरी प्रधान कार्यालयले पटक पटक ताकेता गर्दा पनि मातहतका प्रहरी कार्यालयहरूले रवाना गर्ने तर्फ कुनै चासो नदेखाएको पाइएकोले आफ्नो गम्भीर ध्यानाकर्षण भएको भन्दै गत मंसिर ४ गते कडा परिपत्र जारी गरेको थियो । जिल्ला एसपी वा प्रदेश डीआईजीको रुचीमा एक ठाउँमा दरबन्दी भएपनि आकर्षक ठाउँमा काजमा बसेर घुमुवाको रुपमा खटाउने प्रचलन कायम थियो । तर अब त्यसरी आफ्नो ठेकिएको दरबन्दीमा २४ घण्टा भित्र प्रसूति र क्रिया विदा बाहेक अरू विदा नदिई रवाना गर्न आदेश गरिएको थियो ।

त्यसरी रवाना गरेको नपाइएमा सम्बन्धित कार्यालय प्रमुखलाई विभागीय

आदेश निर्देशनको विपरीत कार्य गरेको आधार मानी प्रहरी नियमावली बमोजिम कारबाही हुने व्यहोरा निर्देशानुसार अनुरोधसमेत गरिएको थियो । करिब ३ हजार भन्दा बढी प्रहरीहरू सोर्स र शक्तिकेन्द्रको आडमा विभिन्न स्थानमा काजमा बसेका छन् ।

कोशी प्रदेशका डीआईजी बाँस्तोलाले हेडक्वार्टरको आदेश छल्न हतार हतार गत मंसिर ५ गते ६० जना वरिष्ठ सई, लगत्तै ०६ गते ७७ जना सई, ७ गते ४४८ जना असई र ८ गते २२४३ जना प्रहरी जवानहरुको सरुवा गरि घुमुवा बचाउने र पैसा असुल्ने धन्दा चलाएको कोशी प्रदेश प्रहरीहरू बीच चर्चा हुने गरेको छ । प्रतिव्यक्ति मोटो रकम असुलेर गरिएको यो सरुवामा त्यहीको त्यही अर्थात प्रदेश कार्यालयबाट मोरङ, सुनसरी, भैपा जस्ता कमाउ जिल्लामा सरुवा गरिएको दावी समाचार स्रोतको छ । कसैलाई गणबाट जिल्ला, कसैलाई प्रदेश, तालिम केन्द्रबाट जिल्ला र जिल्लाबाट प्रदेश,गण वा तालिम केन्द्रमा सरुवा गरिएको कोशी प्रदेश प्रहरी कार्यालयले आफ्नो वेभ साइटमा राखेको सरुवा सूचनाबाटै स्पष्ट हुन्छ ।

प्रधान कार्यालयले यदि उनीहरूको ट्याक रेकर्ड हेर्ने हो भने १२/१५ वर्ष तराई मधेशबाट पहाड सरुवा नहुने अथवा भएर पनि काजमा तराई कै जिल्लामा घुमुवा बस्नेहरू को को हुन भन्ने स्पष्ट हुन्छ । कोशी प्रदेशको यो फट्याईलाई हेडक्वार्टरले कसरी लिन्छ र डीआईजी माथि कस्तो एक्सन लेला भन्ने कौतुहलता प्रहरीहरू बीच चलेको छ ।

उदाहरण कै लागि कोशी प्रदेश प्रहरी कार्यालय दरबन्दी भई मोरङ प्रहरी प्रमुख एसपी दीपक पोखरेलका घुमुवाका रुपमा कार्यरत वरिष्ठ सई राजेन्द्र कटवालको उच्च अदालत समन्वय तथा सुरक्षा प्रहरी इकाई न्यायाधीश सुरक्षा गार्डको रुपमा सरुवा गरिएको छ । उनले मोरङका सीमा प्रहरी कार्यालय तथा मातहतबाट तस्करहरूसँगको सेटिङमा व्यापक लुट मच्चाएको समाचार यस

अघि नै नेपालबहसले प्रकाशित गरिसकेको छ । त्यस्तै अर्का वरिष्ठ सई श्याम सुवेदीको प्रदेश कार्यालयबाट मोरङ जिल्लामा सरुवा गरिएको छ । केही वर्ष अघि घुमुवाकै रुपमा कार्यरत सुवेदीले प्रदेशको उजुरी शाखामा बसेर जिल्ला, इप्रका तथा सीमा चौकीका घुमुवासँग सेटिङ मिलाउने धन्दा संचालन गर्दै आएका थिए । डीआईजी बाँस्तोलाका विश्वासप्राप्त सुवेदीले प्रदेशको घुमुवाको रुपमा पनि काम गर्दै आएको बताइन्छ ।

यस सम्बन्धमा डीआईजी बाँस्तोलासँग जिज्ञासा राख्दा उनी शुरुमा आक्रोशित हुँदै “जे समाचार आएको हो लेखिदिए हुन्छ भन्दै आफूले कुनै अपराध नगरेको यदि गरेको ठहर्छ भने जेल हाल्दिए हुन्छ ।” हेडक्वार्टरको निर्देशन र समन्वयमा आफूले सरुवा निकालेको दावी गर्दै डीआईजी बाँस्तोलाले प्रहरीको सरुवा सम्बन्धि मापदण्डको पूर्ण पालना गरिएको बताए । सरुवामा नातावाद, कुपावाद र पैसावादको कुनै गुञ्जायस नहुने बताउँदै उनले पुलिसिङ र ननपुलिसिङका आधारमा सरुवा गरिएको दावी गरे । प्रहरीमा पनि भ्रष्ट, अनैतिक र अवसरवादी केही प्रहरी कर्मचारी रहेकोले उनीहरूले नै प्रहरीलाई बदनाम गराउन खोज्ने भएकाले पत्रकारहरू पनि सचेत हुनुपर्ने बताए ।

यसैगरी दीपककुमार यादवको मोरङ जिल्लाबाट कोशी प्रदेश प्रहरी गण मोरङ मै सरुवा भएको छ । चन्द्रशेखर शिवाकोटीको मोरङ जिल्लाबाट तालिम केन्द्र मोरङ, मुन्ना डाँगीको मोरङ गणबाट सुनसरी, राजेन्द्र पासवान, असई भक्त विष्ट पनि सुगमबाट सधैँ सुगम मै सरुवा गरिएको छ । असई विष्ट हवलदारदेखि नै भैपा, मोरङ र सुनसरीका कमाउ जिल्लाहरूमा घुमुवा बसेर कूस्त कमाएका प्रहरी कर्मचारी हुन् । सबैतिर सेटिङ मिलाउन माहिर ठानिएको उनी डीआईजीदेखि डीएसपीसम्मको घुमुवा बसेर रजगज गर्ने प्रहरीका रुपमा चिनिन्छन् ।

भूकम्पपीडित चिसोमा काप्दै : क्षतिको विवरण अभै संकलन भएन

भूकम्पपीडित चिसोमा काप्दै : क्षतिको विवरण अभै सङ्कलन भएन

काठमाडौं । जाजरकोट र पश्चिम रुकुममा गएको भूकम्पबाट घरबार गुमाएका सर्वसाधारणले कहिले अस्थायी आवास निर्माणका लागि रकम पाउँछन् भन्ने अन्योल कायमै छ। पटकपटक कार्यविधि परिवर्तन गर्नुका साथै हालसम्म क्षतिको यकिन विवरण नआउँदा थप समस्या उत्पन्न भएको हो।

भूकम्प गएको एक महिना पुग्नै लाग्दासम्म पनि अस्थायी आवास निर्माण हुन नसक्दा कठ्याङ्गिंदो चिसोमा ज्यान जाने जोखिम बढिरहेको स्थानीय बताउँछन्। भूकम्पपीडितका लागि अस्थायी आवास निर्माणमा ढिलाइ भइरहेकाले चिसोका कारण ज्यान जाने सम्भावना बढिरहेको भन्दै उनीहरू चिन्तित देखिएका हुन्।

यता विभिन्न राजनीतिक दल भने प्रभावित क्षेत्र केन्द्रित भएका छन्। दलहरूबाट हजारौंको सङ्ख्यामा नेता, कार्यकर्ता स्वयंसेवकका रूपमा प्रभावित क्षेत्रको व्यवस्थापनमा जुटेका हुन्।

नेकपा एमाले, नेपाली कांग्रेस, नेकपा (माओवादी केन्द्र), नेकपा (एकीकृत समाजवादी), राष्ट्रिय स्वतन्त्र पार्टी (रास्वपा) लगायतका दल भूकम्प प्रभावित क्षेत्रमा सक्रिय बनेका छन्। दलहरूले आफ्ना भ्रातृ सङ्गठनलाई प्रभावित क्षेत्रमा तैनाथ गरिरहेका छन्।

एमालेका केन्द्रीय सदस्य तथा विपत् व्यवस्थापन विभागका प्रमुख किरण पौडेलको नेतृत्वमा जाजरकोट र रुकुमपश्चिममा गरी एक हजार एक सय स्वयंसेवक खटिएका छन्। पौडेलका अनुसार एमालेले कार्य विभाजन गरी २५ समूहमा अस्थायी आवास निर्माण तथा भत्किएका घरहरू पन्छाउने काम गरिरहेको छ।

माओवादी केन्द्रको प्रदेश कमिटीले मात्रै तीन हजार एक सय स्वयंसेवक खटाएको स्थायी समिति सदस्य कालीबहादुर मल्ल बताउँछन्। जाजरकोट र रुकुमपश्चिमका साथै अन्य जिल्लाबाट पनि पार्टीका कार्यकर्ता खटिएको उनले बताए।

माओवादी निकट विद्यार्थी सङ्गठन

अखिल क्रान्तिकारीका अध्यक्ष पञ्चा सिंहको नेतृत्वमा दुई सय स्वयंसेवकको समूह गत बिहीवारदेखि प्रभावित क्षेत्रमा जुटेका छन्। राष्ट्रियसभा सदस्य एवं माओवादी नेता मायाप्रसाद शर्माका अनुसार प्रत्येक वडामा एक सयदेखि दुई सय नेता तथा कार्यकर्ता पुनर्निर्माणमा खटिएका छन्।

नेपाली कांग्रेसका नेता प्रदीप पौडेलको नेतृत्वमा तीन समूहले काम गरिरहेको छ। कांग्रेस प्रदेश समितिका प्रवक्ता दमन शाहीका अनुसार उक्त समूहमा नेविसङ्घ, तरुण दललगायत विभिन्न सङ्गठनका नेता, कार्यकर्ता छन्। उनका अनुसार थप १४ जना केन्द्रीय सदस्यको नेतृत्वमा प्रत्येक ठाउँमा टोली परिचालन गर्ने गरी कार्यतालिका बन्दैछ। समाजवादी निकट विद्यार्थी सङ्गठन अनेरास्ववियु र युवा सङ्घको टोली पनि प्रभावित क्षेत्रमा खटिएको छ। आरती लामाको नेतृत्वमा अनेरास्ववियुको ५० भन्दा बढीको टोली प्रभावित क्षेत्रमा खटिएको छ। त्यस्तै, रास्वपाको टोली पनि प्रभावित क्षेत्रमा सक्रिय छ।

शुक्रवारबाट वारेकोटमा पनि काम सुरु गरिएको एमालेका विपत् व्यवस्थापन विभाग प्रमुख पौडेलले बताए। वारेकोट भूकम्पको इपिसेन्टर हो। यहाँ थप ५० जनाको फोर्स पठाउने तयारी भइरहेको उनले जानकारी दिए। विकट कुसे गाउँपालिकामा पनि थप ५० जनाको फोर्स पठाइँदैछ।

‘सवैजसो ठाउँमा एमालेको सहभागिता छ। हामीले आफ्ना लागि चाहिने खाद्यान्नलगायत हरेक कुरा आफैँले व्यवस्थापन गरेका छौँ। बस्नका लागि दुई ठाउँमा सेन्ट्रल क्याम्प बनाएका छौँ’, पौडेल भन्छन्। उनका अनुसार एमालेका स्वयंसेवकले भग्नावशेष पन्छाउने र टहरा निर्माण गर्ने कामलाई प्राथमिकता दिएका छन्।

भत्किएका घरभित्र पुगिएका सामान निकाल्ने, भत्किएका संरचना सफा गर्ने, आधा भत्किएका संरचनालाई पूर्ण भत्काई खाली गर्नेलगायत काम भइरहेको पौडेलले बताए।

‘कतिपय स्थानमा स्रोत नै छैन। त्यहाँ स्थानीय स्तरमा पाइने काठ जोडेर तत्काल घामपानी तथा हावाहुरीबाट जोगाउने गरी

अस्थायी संरचना बनाउन आवश्यक सामग्री जम्मा गर्ने काम भइरहेको छ’, उनले भने, ‘हाम्रो तयारीमा सरकारले दिएको रकमबाट टिन खरिद गरेर माथिबाट छान्ने हाले बस्न मिल्छ।’

चिसो पालमुनि रहेका सर्वसाधारणलाई त्योभन्दा अलि सुरक्षित स्थानमा राख्ने गरी काम भइरहेको पौडेललको भनाइ छ। उनका अनुसार अहिलेसम्म एमालेका स्वयंसेवकले दुई जिल्लामा करिब पाँच सय अस्थायी टहरा निर्माण गरेका छन्।

रास्वपाले अहिलेसम्म १७ अस्थायी टहरा निर्माण गरेको जनाएको छ। तीमध्ये १० पूर्ण रूपमा बनिसकेका छन् भने बाँकी सम्पन्न हुने अवस्थामा छन्। रास्वपाका भौतिक पूर्वाधार विभाग प्रमुखसमेत रहेकी सांसद निशा डाँगीका अनुसार आठविस नगरपालिकाको १४ नम्बर वडामा र सानोभेरी गाउँपालिकाको १, २ र ४ मा अस्थायी आवास निर्माण गरिएको हो। रास्वपा रुकुमका नेतासमेत रहेका इन्जिनियर मानबहादुर शाहीको टोलीले ती संरचना निर्माण गरेको छ।

माओवादीले जिल्ला र प्रदेशको सम्पूर्ण शक्तिलाई पुनःस्थापनामा खटाएको जनाएको छ। जाजरकोटमा ऊर्जामन्त्री शक्तिबहादुर बस्नेत सुरुदेखि नै सक्रिय छन् भने रुकुम पश्चिममा जनार्दन शर्माको कमान्डमा पार्टीको जिल्ला कमिटी स्वयंसेवकका रूपमा सक्रिय छन्।

प्रभावित क्षेत्रमा खटिएका स्वयंसेवक तथा नेताहरू अस्थायी आवास निर्माणमा ढिलाइ भइरहेको बताउँछन्। मण्डिसरभित्र पालमुक्त गरेर अस्थायी आवासमा स्थानान्तरण नगर्ने हो भने चिसोले ज्यान जाने खतरा बढिरहेको उनीहरूको भनाइ छ।

सरकारले अस्थायी आवास निर्माणबारे अहिलेसम्म कुनै तदारकता नदेखाएको पीडितको गुनासो छ। मण्डिसरभित्र अस्थायी आवास निर्माण गरिसक्नु अनिवार्य आवश्यकता भएको नेकपा (माओवादी केन्द्र) का केन्द्रीय सदस्य गणेशप्रसाद सिंहले बताए। प्रभावित जिल्लामा टिनलगायत निर्माण सामग्रीको अभाव भएको उनको भनाइ छ। रासस

अस्ट्रेलिया बन्थो छैटौँ पटक विश्वविजेता

एजेन्सी । भारतको अहमदाबादस्थित नरेन्द्र मोदी रंगशालामा १ लाख ३० हजार दर्शक सामू भारतलाई ६ विकेटले पराजित गर्दै अस्ट्रेलियाले आइसिसी एकदिवसीय क्रिकेट विश्वकप २०२३ को उपाधि जितेको छ । यससँगै अस्ट्रेलिया छैटौँ पटक विश्वविजेता बन्न सफल भयो । सन् १९८७ मा पहिलो पटक उपाधि जितेको अस्ट्रेलियाले सन् १९९९, २००३ र २००७ मा उपाधि जितेर उपाधिमा ह्याट्रिक गर्ने कीर्तिमान बनाएको थियो । यस्तै अस्ट्रेलियाले २०१५ मा पाँचौ पटक उपाधि जित्ने क्रममा न्युजिल्यान्डलाई पराजित गरेको थियो ।

भारतको तेस्रो पटक उपाधि जित्ने लक्ष्य भने पूरा हुन सकेन । सन् १९८३ मा पहिलो उपाधि जितेको भारत पछिल्लो पटक २०११ मा च्याम्पियन बनेको थियो । यसपटक लिग चरण र सेमिफाइनल गरी लगातार १० खेलमा अपराजित रहदै उत्कृष्ट लयमा रहेको भारत फाइनलमा भने अस्ट्रेलियासँग पराजित हुँदा स्तब्ध बन्थो । विश्वकपको लगातार १० खेलमा जित हात पारेको भारतका लागि फाइनलमा ब्याटिङ नचल्नु दूर्भाग्य बन्थो ।

अस्ट्रेलियाले यो विश्वकपमा सुरुवाती दुई खेलमा पराजय भोगेको थियो । पहिलो खेलमा भारत र दोस्रो खेलमा दक्षिण अफ्रिकासँग हारेको अस्ट्रेलियाले त्यसपछि सात खेल जितेर सेमिफाइनलमा स्थान पक्का गरेको थियो । सेमिफाइनलमा अस्ट्रेलियाले दक्षिण अफ्रिका र फाइनलमा भारतलाई पराजित गर्दै समूह चरणको हारको बदला समेत लिन सफल भयो । अस्ट्रेलियाले एकदिवसीय क्रिकेट विश्वकपको फाइनलमा भार तसँग अपराजित नजिता कामय राखेको छ। यसअघि अस्ट्रेलियाले सन् २००३ को फाइनलमा पनि भारतलाई पराजित गरेर उपाधि जितेको थियो ।

आइतबार भारतले दिएको २४१ रनको लक्ष्य अस्ट्रेलियाले ४ विकेटको क्षतिमा ४३ ओभरमा पूरा गरेको थियो । अस्ट्रेलियाका लागि ओपनिङ ब्याट्सम्यान ट्राभिस हेडले शतक प्रहार गरे। सात ओभरमा तीन विकेट गएपछि उनले मार्नस लवुसेनसँग शतकीय साभ्हेदारी गर्दा अस्ट्रेलियाको जित सहज बनेको थियो। लवुसेनले पनि अर्धशतक प्रहार गर्न सफल भए ।

तीन विकेट क्षतिपछि हेड र लवुसेनले सम्हालिए ब्याटिङ गरेका थिए । हेडले १३७ रनको योगदान गरे । उनले १२० बलमा १५ चौका र ४ छक्का प्रहार गरे । उनले लवुसेनसँग चौथो विकेटका लागि १९२ रनको साभ्हेदारी गरे । लवुसेनले नटआउट ५८ रन जोडे ।

त्यसअघि खराब सुरुवात गरेको अस्ट्रेलियाका ओपनर डेभिड वार्नर दोस्रो ओभरको पहिलो बलमा ७ रनमा भारतका मोहमद सामीको बलमा विराट कोहलीबाट क्याच भए। त्यसपछि मिचेल मार्स पाँचौ ओभरको तेस्रो बलमा १५ रनमा जसप्रित बुमराहको बलमा विकेटकिपर केएल राहुलबाट समातिए ।

स्टेभिन स्मिथ सातौँ ओभरको अन्तिम बलमा ४ रन बनाएर खेलिरहदा बुमराहकै एलविडब्लूको धरापमा परेका थिए। अस्ट्रेलियाले पावर प्लेको १० ओभरमा ३ विकेटको क्षतिमा ६० रन जोडेको थियो।

त्यसअघि भारतको अहमदाबादस्थित नरेन्द्र मोदी रंगशालामा अस्ट्रेलियाले टस जितेर बलिङ रोजेपछि पहिले ब्याटिङ गरेको भारतले अन्तिम बलमा अलआउट हुँदा २४० रन मात्र जोड्न सक्थो।

बलिङमा बुमराहले २ विकेट लिए भने सामी र मोहमद सिराजले एक एक विकेट हात पारे । भारतका लागि केएल राहुल र विराट कोहलीले अर्धशकतक प्रहार गरे। केएल राहुलले ६६ रन बनाएर आउट हुनुअघि १०७ बलमा १ चौका मात्र प्रहार गर्न सकेका थिए । विराट कोहलीले ५४ रनको योगादन गरे। अस्ट्रेलियाका कप्तान पाट कमिन्सले २८.३ ओभरमा आउट गर्नु गर्नुअघि उनले ६३ बलमा ४ चौका हिर्काए।

भारतले १० ओभरपछि ९७ बल खेलेपछि मात्र वाउन्ड्री प्रहार गर्दा रनरेट घटेको थियो। दशौँ ओभरपछि भारतका केएल राहुलले २६.२ ओभरमा चौका प्रहार गरेका थिए । भारतका ओपनिङ ब्याट्सम्यान शुभमन गिल पाँचौँ ओभरमा ४ रनमै आउट भएका थिए। उनलाई मिचेल स्टार्कले एडम जाम्पाबाट क्याच गराए।

दशौँ ओभरको चौथो बलमा भारतका ओपनर तथा कप्तान रोहित शर्मा ४७ रनमा आउट भए। रोहितलाई ग्लेन म्याक्सवेलले ट्राभिस हेडको उत्कृष्ट क्याचमार्फत् आउट गरेका थिए। उनले आउट हुनुअघि ३१ बलमा ४ चौका र ३ छक्का प्रहार गरे। अर्को ओभरमा कप्तान पाट कमिन्सले श्रेयष अय्यरलाई ४ रनमा आउट गरेपछि भारत दबावमा आएको थियो।

लगातार विकेट गएपछि, दबावका बीच ब्याटिङ गरेका सूर्यकुमार यादवले २८ बलमा १८ रन मात्र जोड्न सके भने रविन्द्र जडेजा ९, मोहमद सामी १ रन र जसप्रित बुमराह १ रनमा आउट भए। कुलदिप यादवले अन्तिम बलमा रनआउट हुनुअघि १० रन र मोहमद सिराजले नटआउट ९ रन बनाए।

बलिङमा अस्ट्रेलियाका मिचेल स्टार्कले ३ विकेट लिए। उनले १० ओभरमा ५५ रन खर्चिए। जोश हजलउड र पाट कमिन्सले २-२ विकेट लिए। हजलउडले १० ओभरमा ६० रन र कमिन्सले १० ओभरमा ३४ रन दिए। ग्लेन म्याक्सवेल र एडम जाम्पाले १-१ विकेट लिन सफल भए ।

देशमा २०४६ साल पछि राजनीतिक दलहरु खुल्ला राजनीतिमा आएका हुन भने २०६२/६३ को जनआन्दोलनले नेपालमा राजतन्त्रको अन्त्यसँगै लोकतन्त्र स्थापना भएको घोषणा गरिएको थियो । त्यसपछि नेपालका राजनीतिक दलहरु संविधान निर्माणमा भन्दा पनि सत्तामा टिकी रहने खेलमा लागे । दोस्रो पटकको संविधान सभाले देशलाई संघीय नेपालको खाकासहितको संविधान निर्माण पछिका दिनहरुमा राजनीतिका दलहरुका नेताहरु सत्ता लिप्सामा लागेर मात्र प्रधानमन्त्री र मन्त्री कति पटक बन्न सके त्यसैमा देशको प्रगति भएको र आफ्नै नेतृत्वको सरकार मात्र देशको हितको लागि सक्षम रहेको नाममा एकले अर्कोको खेदो खन्ने र आफ्ना कार्यकर्ताहरुलाई समेत देशको हितमा नभई विपक्षी दलका नेता कार्यकर्ता प्रति द्वेषको भावना फैलाएर एकअर्काका नेता कार्यकर्ता बिच फुट गराएर राज्यसत्तामा टिकी रहने दलहरुको कार्यनीतिबाट आमजनसमुदायमा देखिएको वितृष्णा कै कारण वर्तमान अवस्थाको सिर्जना भएको हो ।

जसको कारण पनि नेपालको गणतन्त्र, शासन व्यवस्था, नेतृत्वको शैली भने जनताले चाहे बमोजिमको भइरहेको छैन । बेरोजगारी, महंगी, भ्रष्टाचार, परिवारवाद, बेथिती, बेरोजगारी, हत्या, बलात्कार, कालोबजारी लगायतका कुरामा जनतामा नैराश्यता छाएको छ । यी सबैको व्यवस्थापन हुन सकिरहेका छैनन् । साथै सत्तामा पुगेका र विपक्षमा रहेका दलहरु पालैपालो सत्तामा पुग्न चाहने लालसले पनि राजनीतिक दलहरु यी यावत समस्या समाधानमा खासै चासो दिएको देखिदैन ।

यही राजनीतिक दल प्रतिको नैराश्यतालाई वर्तमान समयसँग जोडेर केही मानिस र प्रवृत्तिहरु गणतन्त्र नेपालमा 'फेलियर' र अफाप सिद्ध साबित गर्दै नेपाली जनताले सयौं वर्षदेखि बलिदान र संघर्ष गरेर ल्याएको व्यवस्था उल्ट्याएर मसानघाटमा पुगेको राजतन्त्रको 'राँके भूत' को नलिखुट्टो फुक्दै छन्, यो केवल बनिरहेको घर लिपपोत गरि मर्मत गर्न छाडेर जाडो छल्ल ओढार खोज्दै हिँड्नु जस्तै हो ।

संघीय गणतन्त्र, लोकतन्त्र, प्रजातन्त्र आखिर जे भनेपनि जनता र राष्ट्रको अधिकतम हितका लागि हुनुपर्छ । अहिलेको गणतन्त्र नाम मात्रको छ, यसमा सुधार गर्नु अपरिहार्य छ । गणतन्त्रमा न्यायालय निष्पक्ष हुनुपर्छ, प्रेस स्वतन्त्रता पूर्ण रुपमा लागू हुनुपर्छ, गरिबी अन्त्य हुनुपर्छ, विभेद र अत्याचार हुनुहुँदैन, विकास निर्माण तोकिएको समयमा सम्पन्न हुनुपर्छ, गण्डागर्दी, दादागिरी

र हरेक क्षेत्रमा फस्टाएको सिङ्किङेट प्रणाली रोकनुपर्छ, औषिधि उपचार समयमै सर्वसुलभ तरिकाले जनताले पाउनु पर्छ । बस, जनताले चाहेको यति हो । राजतन्त्र त हिजो हामीले भोगेकै हौं । निर्दलीय पञ्चायती व्यवस्था र कठोर राणा शासनसमेत नेपाली जनताले बेहोरेकै हुन् । इतिहासको पाङ्ग्रा पछाडि फर्किएर संविधानमा उल्लेख गरिएको समाजवादको लक्ष्य भट्टाउन सकिँदैन ।

नेपालमा राजतन्त्र फर्काउने, धर्म निरपेक्षता फालेर हिन्दू राज्य बनाउने एजेण्डा कुनै पनि देशभक्त तथा राष्ट्रप्रेमी नेपालीको होइन । सबै जात, धर्म, लिङ्ग, भूगोलको यो साभ्ना फूलबारी हो । उन्नत लोकतन्त्रमा मात्र सबै फूल एउटै बगैँचामा सुगन्ध छरेर फुल्न सक्छन् । यदाकदा राजतन्त्र फर्काउने भन्दै केही व्यक्तिहरु सडकमा देखिने कुरा उनीहरुको विवेक र चेतनाले भएको होइन । यो त देशलाई फेरि अधोगतिमा धकेल्ने केही स्वदेशी तथा विदेशी शक्तिको चलखेल मात्र हो । देश अग्रगमन तर्फ लाग्ने हो जुन इतिहासको पानाले सावित गरेको छ । वर्तमानमा कुनै पनि देश पुरानै स्थितिमा फर्किएका छैनन् र फर्किनै सम्भावना पनि देखिँदैन । हो अग्रगमनको गतिलाई भने वर्तमानका परिवर्तनकारी भनिएका दलहरुको जनता प्रतिको गैर जिम्मेदार प्रवृत्तिले उब्जाएको कारण देशमा राजतन्त्रलगायत एकल धर्म, भाषा, कला, संस्कृति र पहिचानको पक्षपोषण गर्ने तत्वहरुको हौसला बढेको देखिए पनि र आज जनता कहिल्यै इतिहासको पुरानै कालखण्डमा फर्किन चाहँदैनन् । तर यो लोकतन्त्र भन्दा अगाडिको अग्रगमन तर्फ भने समयको गति सँगसँगै परिवर्तन भने अवश्य हुने गर्दछ । जुन आजको वर्तमान स्थितिले पनि यही देखाएको छ । पुरानोको अवसानबाट नै नयाँको उदय हुने भएकोले वर्तमानमा परिवर्तनकारी शक्ति पनि अग्रगमन कै दिशामा अधि बढ्ने हो । यस तर्फ दलहरुले सोच्नु आवश्यक छ ।

त्यसैले लोकतन्त्र, प्रजातन्त्र आखिर जे भनेपनि जनता र राष्ट्रको अधिकतम हितका लागि हुनुपर्छ । अहिलेको संघीय लोकतन्त्र नाम मात्रको छ, यसमा सुधार गर्नु अपरिहार्य छ ।

पुरातत्त्वद्वारा...

प्रमुख सुनिल प्रजापति, उपप्रमुख रजनी जोशीसहितको टोलीले उक्त निरीक्षणका क्रममा नगर प्रमुख प्रजापतिले २०७२ सालको भूकम्पले क्षतिग्रस्त भएको भक्तपुर नपाको पुरानो भवनको रुपमा रहेको थन्थु दरबार पुनःनिर्माण कार्य बहुवर्षीय योजनाको रुपमा अगाडि बढाइएको र सो दरबार मल्लकालीन शैलीमै पुनःनिर्माण गर्ने योजनाअनुसार नगरपालिकाले कार्य अगाडि बढाएको जानकारी दिए ।

भक्तपुर नगरपालिकाले सम्पूर्ण लागत आफैँ व्यहोर्ने गरी

पुरातत्व विभागसमेतबाट नक्सा स्वीकृत गराइ पुनःनिर्माण कार्यलाई अगाडि बढाइएको हो । पुरानो भवन भत्काइसकेको र पुरातत्व विभागसँग समन्वय गरी उक्त दरबार पुनःनिर्माण कार्य नगरपालिका आफैले गर्दैछ ।

महानगर...

चेतावनी छ । कसैले यो सूचनालाई अवज्ञा गरी बिक्री वितरण गरेको पाइएमा महानगर प्रहरीमार्फत जफत गरी बिक्री वितरण गर्ने व्यवसायीलाई कानुनअनुसार अधिकतम सजाय गरिने बेहोरासमेत सम्बन्धित सबैको जानकारीका लागि यो सूचना प्रकाशित गरिएको छ, “महानगरले भनेको छ ।

सूचनामा सुर्तीजन्य पदार्थ नियन्त्रण र नियमन गर्ने ऐन, २०६८ को दफा ४ ले काठमाडौं महानगरपालिकामा रहेका शिक्षण संस्था, विमानस्थल, बालकल्यान, गृह, क्लबहरू, सार्वजनिक शौचालय, होटल, रेस्टुरेन्टहरू छात्रावास, व्यामशाला, डिपार्टमेन्ट स्टोर, धर्मशाला, सार्वजनिक प्रतिष्ठालयसहितका सार्वजनिक स्थलमा धूम्रपान, चुरोट, बिडी, सिंगार, तमाखु, सुल्फा, कक्कड, कच्चा सुर्ती, खैनी, गुटखा, सुर्ती वा यस्तै प्रकारका सुर्तीजन्य पदार्थलाई निषेध गरेको उल्लेख छ ।

बिना खर्च.....

साधारण लुगामा बाहेक अरू कुनै पनि खर्च भएन।

रमैणीमा न दुलहीका आमाबुवा खोजिए न दुलाहाका । न नाचगान भयो न भोजा नव विवाहित जोडीहरूले केही वेर फोटो खिचाए अनि आफन्तहरूका साथ घर गए।

विहे हुनेमध्येमा एक थिइन् सिरहाको कल्याणपुर नगरपालिका-११ की सुनीति दासा। उनी तामझामसहित लाखौं रुपैयाँ खर्च गर्नुको साटो खर्चबिना विहे भएकोमा निकै खुसी थिइन्।

दुई वर्षअघिदेखि सुनीतिको विहेको कुरो चलेको थियो तर धेरै दाइजो माग हुने गरेका कारण विहे हुन सकेको थिएन।

‘छोरी माग्न धेरै आउँथे तर उनीहरू मेरो औकातभन्दा धेरै दाइजो माग्थे। विहेमा जन्तीको स्वागतका लागि पनि ठूलै माग राख्थे। यसबाट म आजित थिएँ,’ सुनीतिका बुबा भक्ति यादवले भने, ‘दुई छोरा र एक छोरीको पढाइमा थुप्रै पैसा खर्च भयो। विहेमा दाइजोका लागि ऋणै लिनुपर्थ्यो। आज खर्चबिने छोरीको विहे भयो। म खुसी छु।’

सुनीति दुई वर्षअघि सन्त रामपालकी अनुयायी बनेकी थिइन्। रामपालका अनुयायीले विहेमा अनावश्यक खर्च र तडकभडक गर्न तथा दाइजो लिनदिन नपाउने नियम छ।

सुनीति दाइजो लेनदेन नगर्न प्रतिवद्ध थिइन्। उनी भगतभिन्न विहे गर्न चाहन्थिन् तर त्यस्तो

ABCD खबर

ABCD

खबर

जगदल

01-68

abcd

गर्वसर परेको थिएन। उनकी आमा भने दाइजो दिएर भए पनि छोरीको विहे गर्न अघि सरेकी थिइन्।

सुनीतिले दाइजो दिएर विहे नगर्ने अड्ठी किसिन्।

सतलोक आश्रममा आउजाउका क्रममा सिरहाकै सुखीपुर नगरपालिका-९, मोहनपुरका शंकरकुमार यादवसँग भेट भयो। उनी पनि भगत नै हुन्। आफन्तमार्फत विहेको कुरो चल्यो। दुवै परिवारले एकअर्कालाई मन पराए। रामपालको उपदेशअनुसार दुवै परिवार दाइजोबिना रमैणी गर्न राजी भए।

‘दाइजो लेनदेन ठूलो विकृति हो। दाइजो लिनु पाप हो। दाइजो दिएर विहे गरेको दम्पती कहिल्यै सुखी हुँदैन, घरमा कलह हुन्छ,’ विहे सकिएपछि सुनीतिले भनिन्, ‘मैले दाइजो दिएर विहे नगर्ने भनेकी थिएँ। आखिर आश्रममै बेहुला भेटाएँ।’

सुनीतिका अनुसार सतलोक आश्रममा रमैणी गर्न दुलहा-दुलहीमात्र राजी भएर हुँदैन, दुवैतिरका परिवार खुसीसाथ सहमत हुनुपर्छ। सुनीतिका दुलहा शंकरले पनि रामपालका अनुयायी भएकाले दाइजोमुक्त विहे गरेको बताए।

‘धेरै तडकभडक गरेर, दाइजो लिएर विहे गर्नुको केही पनि फाइदा छैन। दाइजो माग्नु घटिया काम हो,’ उनले भने, ‘हामी दाइजोका कारणले भएको विकृति र अत्याचारविरुद्ध विकृति काम गर्दै छौँ।’

‘मानिसमा बिहेका नाममा अर्काको खर्चमा रमाउने बानी लागेको छ। ऋणमा डुवेर भए पनि खर्च गर्नुपर्ने बाध्यता छ। वैन्डवाजा, पण्डाल, नाचगान, मासु-रक्सीमा ठूलो खर्च हुन्छ,’ शंकर भन्छन्, ‘यस्तोमा खर्च गर्नुलाई इज्जत ठान्ने भ्रम छ। मैले जोड गरेपछि परिवारमा रमैणी गर्ने सहमति भयो।’

सोमबार रौतहटको वृन्दावन नगरपालिका-७ की मञ्जिता कुमारीको पनि रमैणी भयो। उनीहरू पाँच दिदीबहिनी छन्। उनका अनुसार तीन जनाको विहेमा ठूलो खर्च भयो। बुवाआमा ऋणमा डुवेका छन्।

उनको विहे बाराको करैयामाई नगरपालिका-७ का सुभास दाससँग भएको हो।

रामपालका अनुयायीहरू सबै मानव एकै जातिका हुन् भन्ने विश्वास गर्छन्। जुनसुकै जात र थरका भए पनि भगत् भएपछि थरको स्थानमा ‘दास’ लेख्छन्। उनीहरू परिवारको सहमतिमा अन्तर्जातीय विहे पनि गर्छन्।

भारतको पठनाका लल्लुकुमार र नलान्दाकी अमृता दासको पनि सोमबारै अन्तर्जातीय रमैणी भयो। लल्लु कुशवाहा समुदायका हुन्, अमृता केवट समुदायकी। दुवै जना रामपालका अनुयायी (भगत) हुन्। उनीहरू बीच नालन्दास्थित सतलोक आश्रममा चिनजान भई विहेको टुंगो लागेको थियो।

रामपालका अनुयायी भइका अनुसार सतलोक आश्रममा रमैणी गर्न चाहनेले निर्धारित

समयभित्र जन्ममिति सहित नाम दिपाउनुपर्छ। कानूनी रूपमा विवाहायोग्य र दुवै परिवारको सहमति भएको हुनुपर्छ। रमैणी गर्न चाहनेहरू शाकाहारी हुनुपर्छ। रामपालका भगतहरू शाकाहारी हुन्छन्।

धुमपान र मद्यपान गर्नेको पनि सतलोक आश्रममा रमैणी हुँदैन। मधेश प्रदेशमा दाइजो लेनदेन विकराल समस्याका रूपमा रहेको छ। छोरीको विहेमा बेहुलापक्षको माग अनुसार दाइजो दिनुपर्ने वाध्यताले छोरीका आमाबाबु ऋणमा डुब्ने गरेका छन्। दाइजोको निहुँमा महिला माथि घरेलु हिंसासमेत हुने गरेको छ। कतिपय बहारीको हत्यासमेत हुने गरेको छ।

‘दाइजो दिन्छौं भन्नेहरू पनि थिए तर दाइजो नलिई छोराको विहे गरौं’ बेहुलीतिरको पनि खर्च भएन, उनले भने, ‘तामभाँस गरेको भए थोरै खर्च गर्दा पनि पाँच लाख रुपैयाँ सकिने थियो। विहेमा खर्च नहुँदा दुवैतिरको बोझ कम भयो। बोझ कम भएपछि दिलाई देखि खुसी लाग्दो रहेछ।’

सन्त रामपालले स्थापना गरेको सतलोक आश्रममा ५१० औं तीन दिवसीय ‘दिव्य धर्म यज्ञ’ का अवसरमा यसरी १२ जोडीको विहे भएको हो जसमा चार जोडी नेपाली र नौ जोडी भारतीय थिए।

‘दिव्य धर्म यज्ञको स्मरणमा मार्ग कृष्ण प्रतिपदाका दिन १० वटा सतलोक आश्रममा ‘दिव्य धर्म यज्ञ दिवस’ मनाइन्छ। यीमध्ये नेपालको मिथिला नगरपालिकास्थित सतलोक आश्रममा मनाइन्छ। यसै अवसरमा सामूहिक रमैणी आयोजना हुन्छ। यस सतलोक आश्रममा यसअघि पनि धेरै जोडीको अन्तर्जातीय विहे भइसकेको छ। सेतोपाटीबाट।’

सकिमना.....

गर्ने गर्दछन् ।

नजिकको ईष्टदेवको मन्दिर अगाडि मकै, भटमास, पिँडालु, गहुँलगायतका अन्नको समिश्रणबाट सोही मन्दिरमा रहेका देवी देवता र मन्दिरको आकृति बनाउनु यस पर्वको विशेषता रहेको छ । गत सोमवार भक्तपुरका प्राय सबै मन्दिर आगाडी स्थानीयले श्रद्धा र भक्तिपूर्वक नसाबजीबाट देवीदेवताको कलात्मक चित्र बनाएर प्रदर्शन गर्ने र भजन किर्तन सकिएपछि त्यही नसाबजीलाई प्रसादको रूपमा ग्रहण गर्ने गर्दछन् ।

ऋतु अनुसारको अन्न देवीदेवतालाई चढाएर मात्र खाने पर्वको रूपमा सकिमना पुन्हीलाई लिने गरिन्छ । अन्नकै भगवानको चित्र बनाएर अन्नप्रतिको उच्च सम्मान प्रकट गर्ने पर्वको रूपमा रहेको सकिमना पुन्हीले किसान र उत्पादनको महत्व उजागर गर्ने परम्परा हो ।

यो पर्वको अवसरमा बनाइने अन्नको देवीदेवता हेर्न श्रद्धालुको मात्र नभई पर्यटकको पनि को घुइँचो लाग्ने गरेको छ । यस दिन स्थानीयबीच यस्तो कला प्रदर्शनको अधोषित

रुपमा प्रतिस्पर्धा नै हुने गरेको स्थानीयहरुको भनाई रहेको छ ।

नेपाल भाषामा सकिको अर्थ पिडालु र मनाको अर्थ उसिन्नु हो भने पुन्ही भनेको पूर्णमाको दिन हो । यस अर्थमा सकिमना पुन्हीको अर्थ पिडालु उसिनेर खाने पूर्णमाको रुपमा पनि परिचित छ । प्रत्येक वर्ष कात्तिक शुक्ल पूर्णमाका दिन यो पर्व घरघरमा पिडालुलगायत जमिनमुनि पाइने कन्दभुलको रुपमा रहेको फलहरु उसिनेर खाई मनाउने प्रचलन रहेको स्थानीयको भनाइ छ ।

उसिनेको कन्दमुलले शरीरलाई न्यानो गराउने पनि भएकोले यो पर्व विज्ञान सम्मत भएको संस्कृतिविद ओम धौमडेल बताउछन । जाडो याममा शरीरलाई चिसोबाट बचाउन खेतमा त्यसै खेर गइरहेको जमिनमुनी फल्ने कन्दमुल उसिनेर खान यो पर्वले सन्देश दिएको उनले दावी गरेका छन् ।

एतिहासिक.....

कार्तिक नाच हरेक वर्ष कार्तिक महिनामा प्रदर्शन गरिने नृत्य र संगीतमा आधारित भएर देखाइने नृत्य नाटक हो । यो नाच पाटन दरबार स्क्वायरमा अवस्थित कार्तिक डबलीमा मञ्चन गरिन्छ ।

शुरुमा यो नाच राजा सिद्धिनरसिंह मल्लले ५ दिनको लागि नाशल चोकमा देखाएर यसको शुरुवात गर्नुभएको थियो । तर पछि सिद्धिनरसिंह मल्लका छोरा श्रीनिवास मल्लले ७ दिन थपेर १२ दिन सञ्चालन गरेको वताइन्छ ।

त्यसपछि श्रीनिवासका छोरा योगनरेन्द्र मल्लले यसमा अरु १२ दिन थपेर १ महिनाभर सञ्चालन गर्ने गरी थालनी गरिएको वताइन्छ ।

एक महिनाभर मनाउने गरिएपनि विभिन्न समयमा विभिन्न कारणले गर्दा नाच विभिन्न समयमा घटबढ भएपनि बन्द भएको इतिहास भने छैन ।

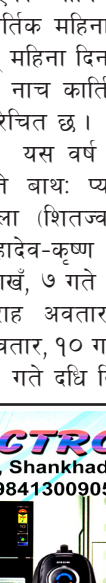
कोरोनाको संक्रमणकाल समेत दुई दिन भए पनि देखाइएको यो नाच यो वर्ष २ गते सुरु भएको थियो भने भोली सोमवार दधि लीला प्रदर्शन पश्चात् समापन हुनेछ ।

कार्तिक नाच शुरुमा 'वाथः प्याखँ' बाट शुरु हुन्छ । यो तीन दिनसम्म देखाइन्छ । त्यसपछि भगवान विष्णुको विभिन्न कथाहरुमा आधारित नाचहरु प्रस्तुत गरिन्छ । तत्कालीन समयमा देशमा शान्ति, समृद्धि र मनोरञ्जनको हेतुले यो नाच शुरु भएको मानिन्छ । कुनै समय कार्तिक महिनामा २७ दिन अर्थात् महिना दिनसम्म देखाइने हुँदा यो नाच कार्तिक नाचको नामले परिचित छ ।

यस वर्ष मंसिर २, ३ र ४ गते वाथः प्याखँ, ५ गते युद्ध कला (शितज्वर-विषमज्वर युद्ध, महादेव-कृष्ण युद्ध), ६ गते देवी प्याखँ, ७ गते जल शयण, ८ गते बराह अवतार, ९ गते नृसिंह अवतार, १० गते वस्त्रहरण लिला, ११ गते दधि लिला देखाइनेछ ।

ELECTRONICS

4, Shankhadhar Chowk
9841300905, 9851169858

NOKIA oppo mi DishTV

प्रकाशक/कार्यकारी सम्पादक: दीपक श्रेष्ठ, सम्पादक: दीपिका श्रेष्ठ, व्यवस्थापक: दिवस श्रेष्ठ, कार्यालय: सुन्दरनगर, मध्यपुर थिमि-३, भक्तपुर, फोन: ६६३३६५२, ९८५११०२२७३,
मुद्रण: धिम्ले अफसेट प्रेस, अनामनगर, web Portal : www.thimitimes.com.np/